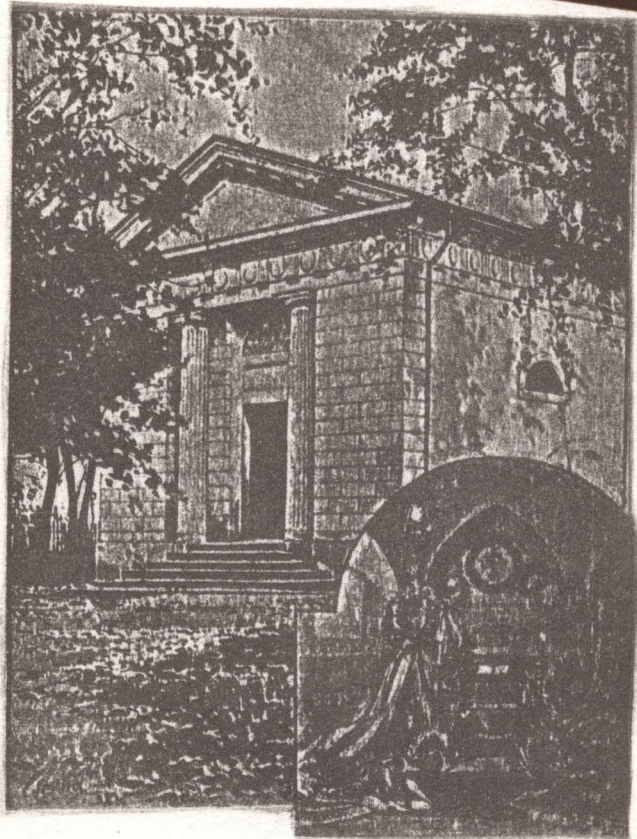

OSZK HIRADÓ

XIV. ÉVFOLYAM 5-6. SZÁM
1971. MÁJUS 15. - JULIUS

5-6

TARTALOM

- 65 SOMKUTI GABRIELLA: Szakemberek szerepe a könyvtárban

MUNKÁNKRÓL, KÉRDÉSEINKRÓL

- 69 SOMKUTI GABRIELLA: Krónika
70 Személyi hírek és változások
71 Fejezetek könyvtárunk 1970. évi munkájából II.r.
76 BATA IMRE: Modern kéziratgyűjtésünk dilemmáiról
77 Magyar vonatkozású új külföldi szerzeményeinkből

TÁJÉKOZÓDÁS

- 79 KOVÁCS ILONA-WIX GYÖRGYNÉ: Szakirodalmi tallózás
81 A "társadalomtudományi adatbank" és a könyvtárak - F.Z.
82 Soproni tudományos ülészek Lachner Kristóf születésének 400. évfordulója alkalmából
83 "Nemzetközi hangverseny" a zirci könyvtárban

KÖNYVTÁRUNK ÉLETERŐL

- 84 [A Szakszervezeti Bizottság munkájából]
86 SZILVÁSSY ZOLTÁNNÉ: Tárkányi Gyula 1928-1971
88 KERECSENYI GÁBOR: Krónika helyett
89 Köszönet a véréadóknak
90 Hírek
91 [A KISz-szervezet munkájából]
94 Pár szó az FF-ről (sp)
95 A "híros" városban jártunk

A borítólapon:

A Széchényi-osalád nagyoeuki mauzóleuma. Itt nyugszik Széchényi Ferenc és Széchényi István. Épült 1808-ban. (Zichy A.: Széchényi István gróf életrajza. Bp. 1896.II.318. l.)

OSZK HIRADÓ

Az Országos Széchényi Könyvtár pártszervezetének és szakszervezetének lapja.

XIV. ÉVFOLYAM 5-6. SZÁM
1971. MÁJUS 15.- JULIUS

Főszerkesztő:

HORVÁTH VIKTOR

Szerkesztő bizottság:

BELOHORSZKY MÁRIA
FARAGÓ LÁSZLÓNÉ
FERENCZY ENDRÉNÉ
GYULAI ÁRPÁD
ISZLAY ZOLTÁN
JESZENSZKY GÉZA
KOVÁCS ILONA
SOMKUTI GABRIELLA
WIX GYÖRGYNÉ

Szerkesztőségi titkár:

JUHÁSZ LÁSZLÓNÉ

A szerkesztőség címe:

BUDAPEST VIII. POLLACK MIHÁLY
TÉR 10. Telefon: 337-191

A kiadásért az Országos Széchényi Könyvtár Szakszervezeti Bizottságának titkára felelős.

Készült a könyvtár hási sokszorosító üzemében.

BUDAPEST V. GUSZEV UTCA 1.
F.v. MÜLLER JÁNOSNÉ

SZAKEMBEREK SZEREPE A KÖNYVTÁRBAN

A szakreferensi rendszerről, annak előnyeiről és nehézségeiről, pozitív és negatív oldaláról, s különösképpen szerepéről a nemzeti könyvtárban sok szó esett az elmúlt évben a Híradó hasábjain. Ma – miután a könyvtár vezetősége ismételten foglalkozott a kérdéssel – leszögezhetjük, hogy a fejlődés nálunk is megköveteli az előbbrelépést, s bár jelenleg még nincs itt az ideje a könyvtár egészére kiterjedő, átfogó szervezeti reformnak, a vertikális munkaszervezet bevezetésének, mégis foglalkoznunk kell a szakemberek szerepével a könyvtárban, elő kell készíteni a fejlődésnek azt az utját, amely a könyvtári munka tartalmi oldalát hangsúlyozza és a szaktudományi igények kielégítését is jobban szolgálja.

Ha a szakemberek működésének tárgyi előfeltételeit vizsgáljuk, először az általános feltételekről kell szólnunk. A teljességre való törekvés nélkül, de utalnunk kell itt azokra a közismert feltételekre, amelyek megteremtése nem képzelhető el máról holnapra, csak egy hosszú folyamat, egy tudatos fejlesztés eredményeképpen. Ilyenek:

- a bérkérdés,
- a könyvtári segédszemélyzet kérdése, (kvalifikált munkaerők ne végezzenek adminisztratív feladatokat, de még középfoku könyvtárosi feladatot sem),
- a megfelelő időbeosztás kérdése (kutatásra, tájékozódásra, továbbképzésre biztosított idő),
- a megfelelő elhelyezés kérdése (munkahely, munkakörülmények).

Ismerve a könyvtár jelenlegi helyzetét, már a fentiek puszta felsorolása is túlzott igénynek tűnik – egy részüknek megoldása (pl. a megfelelő elhelyezés) majdnem reménytelen.

A speciális feltételeket vizsgálva, kiindulópontként meg kell állapítanunk, hogy a könyvtárban foglalkoztatott szakember az alábbi vonatkozásban kapcsolódik a könyvtár tartalmi munkájához: 1. gyűjtemény, 2. feltárás, 3. szolgáltatás.

1. Gyűjtemény. Amivel a szakembernek ezen a vonalon rendelkeznie kell, az az általános tájékozottság a könyvtár állományáról, vagyis állományismeret és folyamatos tájékozottság a könyvtár új gyarapodásáról.

Amit a szakembernek nyújtania kell: szakterülete irodalmának ismerete, a gyarapítás munkájának segítése, konkrét deziderálás.

Az első tekintetében a könyvtár segítséget, ill. alkalmat kell nyújtson a szakembernek, hogy a könyvtár állományát megismerhesse és a gyarapodásról folyamatosan tájékozódhassék. Ennek eszközei: állományismertető előadás-sorozat, új beszerzések katalógusa (természetesen csak a külföldi anyagra

gondolunk itt, hiszen a magyar könyvtermés a magyar nemzeti bibliográfiából nyomon követhető) új beszerzéseknek a raktárba kerülése előtt való autopsziája stb.

A második tekintetében biztosítani kell a szakemberek részére a folyóiratok használatát, mivel csak a szakmai folyóiratokkal való lépéstartás eredményezheti a deziderálásnál a megfelelő szelekció érvényesítését. (Folyóiratok többes-példányainak rendelése, decentralizált elhelyezése, folyóirat-köröztetés stb.)

Érintenünk kell itt két olyan problémát, amelyek látszólag függetlenek a jelen tárgytól, de a könyvtár időszerű, megoldásra váró kérdései közé tartoznak, s megnyugtató rendezésük a most tárgyalt kérdések megoldásához is nagy mértékben hozzájárulhat.

Az egyik a segédkönyvtárak kérdése. (Segédkönyvtár alatt a továbbiakban elsősorban a könyvtáros számára rendelkezésre álló kézi-, ill. segédkönyvtárat értjük, azokat a könyveket tehát, amelyek számára munkaeszközül szolgálnak.) Rendkívül összetett probléma, itt most csak a számunkra fontosabbakat emeljük ki: mennyiben befolyásolják a segédkönyvtárak gyűjtőkörét, funkcióját a szakemberek intenzívebb tájékozódási szükségletei, megoldhatók-e ezek a segédkönyvtárak un. "használati példányai" révén, vagy esetleg nem segédkönyvtári anyagként kezelendők? Az egyes osztályok és terek állandó szembe kerülései a Gyarapítási Osztálynak az egyes segédkönyvtárakat érintő szervezési politikájával azt mutatják, hogy itt a segédkönyvtári koncepció sürgős felülvizsgálatra szorul. Fejlődő igények és szükségletek nem szoríthatók vissza tartósan merev, s esetleg már régen elavult szabályzatokkal; a reális, megalapozott kívánásokot mindenképpen ki kell elégíteni. Meg kellene oldani a folyamatos tájékoztatást a beérkező segédkönyvekről (emlékeztetnünk kell itt a Katalógizáló Osztály vezetőjének, Faragó Lászlónénak javaslatára, aki adremalevonatok készítésével ezt a feladatot könnyen megoldhatónak tartja), s volna mit tenni a segédkönyvek központi katalógusa, vagy a raktárban a régi anyagban lappangó segédkönyvek feltárása terén is.

A másik az un. feltáratlan állományrészek kérdése. Bármilyen furcsán hangzik is, még mindig vannak a könyvtárban feltáratlan állományrészek és nem is elsősorban a "nagy-állományban", hanem a kisebb táraknál is. Mint mondtuk, a probléma független a szakember-kérdéstől – mindenesetre a dezideráló, gyarapító és hasonlító könyvtáros munkáját nehezíti a feltáratlan állományrészek léte.

Ez a probléma már tulajdonképpen átvezet a másodikként megjelölt részhez, a

2. feltáráshoz. Amire itt a szakembernek szüksége van: összefüggéseiben átgondolt és megvalósított feltárása az állománynak, egymástól függetlenül alakuló és osztódással szaporodó katalógusok helyett összefüggő katalógusrendszer, egységes tervek szerint irányítva és szerkesztve. (Mint egy olyan dolog, amit szakreferatura nélkül is meg kell valósítani.)

Amit a szakember nyújthat: saját szakterülete rendszerének ismerete, az új fogalmak, összefüggések beillesztése a meglévő szakrendszerbe stb. Nem

hagyhatjuk figyelmen kívül azonban a szakemberek idegenkedését az ETO-val szemben: elavultnak, kevésbé rugalmasnak, következtetlenné tekintik – talán okkal is. Egy biztos: ETO-katalógushoz elsősorban ETO-ban gondolkodó szakozó kell, mert a szakember nem ETO-ban gondolkodik, szerepe a könyvtáros-szakozó mellett elsősorban konzultatív.

Legfontosabb tárgyi feltételnek érezzük a könyvtár katalógushálózatát ismertető kiadvány megjelentetését és ennek széles körben való megismertetését. (Továbbképzés keretében, esetleg szemináriumszerű foglalkozások a helyszínen.)

3. Szolgáltatásaink területén a szóbeli és írásbeli tájékoztatásoknál működhet közre a szakember mint tanácsadó, ill. a választ közvetlenül megadó. Világosan kell látni, hogy a hozzánk intézett kérdések megválaszolásához elsősorban bibliográfiai tájékozottság és nem egy szűkebb szakterület részletekből ismerete szükséges, ezért a segédkönyvekkel való jó ellátottságot itt ismét hangsúlyozni kell. Nagyon hasznos volna, ha készülne a könyvtárban egy felmérés – legalább két évet összefoglalva – az adott írásbeli tájékoztatásokról a kérdések tárgyi megoszlása, jellege, igény szintje, a kérdezők személye, típusa stb. szerint.

Mivel bibliográfiai kiadványaink általános jellegűek, a szakbeosztásnál, szerkesztésnél, szakmutató készítésénél lehet szükség a szakember segítségére.

A szolgáltatásoknál kell megemlékezni azoknak a tájékoztatási segédeszközöknek a kiépítéséről, melyeknek a Nemzeti Könyvtár tájékoztatási funkciójához szervesen kell kapcsolódnuk, és ez a másodfokú tájékoztatás, a tájékoztatás a tájékoztatásról. Erről a témáról már sok szó esett az országos információs rendszer kapcsán, s ha a Széchényi Könyvtár un. központi szolgáltatásairól, országos feladatairól beszélünk, itt is vissza-visszatérő téma ez. A legáltalánosabb jellegű tájékoztatás (dokumentumok lelőhely-meghatározása, tájékoztatás intézményi szintig, biográfiai, monográfiai tájékoztatás) mellett társadalomtudományi vonatkozásban tehetünk valamit, a hungarika-területnek – minden vonatkozásában – mi vagyunk a gazdái. Hogy Tájékoztató Szolgálatunk mikor lesz abban a helyzetben, hogy ilyen segédeszközök megteremtésére is vállalkozhat, nem tudjuk – itt csak utaltunk rá.

Részben a tárgyi előfeltételek közé sorolhatjuk a kapcsolatok kérdését, mind belső, mind külső viszonylatban.

A könyvtáron belüli kapcsolatok kiépítésénél előfeltétel az, hogy a különböző osztályokon dolgozó szakembereket valamilyen szervezett formában először egymással, majd a különböző, fent említett munkaterületekkel kapcsolatba hozzuk. Kézenfekvő, hogy a könyvtár tudományos ügyeivel megbízott munkatárs lássa el ezt a főosztályoktól és osztályoktól független, szervező feladatot. Azok az osztályok, amelyekkel munkakapcsolat elsősorban kiépítendő: Gyarapítási Osztály, Szakozó Osztály, Olvasó- és Tájékoztató Szolgálat, Bibliográfiai Osztály, de természetesen esetenként más osztályok és különgyűjtemények is. Mindezen feladatok még részletes kidolgozást igényelnek.

A könyvtáron kívüli kapcsolatok jelentik elsősorban azokat a szakembere-

ket, akiket a jövőben megbizásos formában, akár csak alkalmankénti tanácskérés erejéig a könyvtár munkájába be kívánunk vonni. Össze kell tehát állítani a külső szakemberek személyi kataszterét. Másrészt el kell mélyíteni a kapcsolatokat más intézményekkel (könyvtárakkal, múzeumokkal, levéltárakkal, kutatóintézetekkel, egyetemi tanszékekkel) különös személyes látogatások, tapasztalatoserek, konzultációk formájában. Az eddigieknél nagyobb mértékben kell lehetővé tenni a nálunk dolgozó szakembereknek, hogy szakterületük szakmai életében (viták, konferenciák, felolvasó ülések stb.) részt vehessenek,

SOMKUTI GABRIELLA

MUNKÁNKRÓL KÉRDÉSEINKRÓL

KRÓNIKA

A június 4-i főosztályvezetői értekezlet a központi szolgáltatások 10 éves (1971-1980) távlati fejlesztési tervét tárgyalta meg a könyvtár meghívott szakértőinek részvételével. Ismeretes, hogy a III. Országos Könyvtárügyi Konferencia ajánlásaiban nagy figyelmet szentelt az általános és központi szolgáltatásoknak, s könyvtárunk ezeknek az ajánlásoknak figyelembevételével - a Művelődésügyi Minisztérium felkérésére - dolgozta ki fejlesztési javaslatait. E távlati terv részletes ismertetésére még visszatérünk.

A június 17-i főosztályvezetői értekezlet két témával foglalkozott: 1. a Kisnyomtatványtár gyűjtőköri korlátozása, Wittek Lászlóné osztályvezető előterjesztésében, 2. a kézirattári fondok egyszerűsített feldolgozása, V. Windisch Éva, a Kézirattár vezetőjének előterjesztésében.

A Kisnyomtatványtár gyűjtőkörének korlátozását az a tény tette szükségessé, hogy ezen a téren a mechanikus szerzeményezés - minden 25 példányon felüli nyomtatvány beszolgáltatása, ill. kétpéldányos gyűjtése - ma már gyakorlatilag megvalósíthatatlan. E nagy tömegű anyagnak mind tárolása, mind feltárása rendkívül költség- és helyigényes, azonkívül a kutatást is jobban szolgálja, ha már bizonyos tartalmi-minőségi szempontok alapján szelektált anyagot kap kézhez az olvasó. A Tár évi teljes gyarapodása 1970-ben 60 060 db volt, s ebből csaknem 36 000 volt az egy-, ill. kétleveles nyomtatvány. Az előterjesztés elsősorban az utóbbi kategóriába tartozó aprónyomtatványok gyűjtési korlátozását, ill. szigorubb szelekcióját javasolta. Az értekezlet a korlátozásokat csak bizonyos módosításokkal hagyta jóvá, egyes esetekben (pl. szabványok, szabadalmak kérdésében) még további elemzéseket tartott szükségesnek. A határozatok leszögezték annak szükségességét is, hogy a könyvek hármas feldolgozási szintjének mintájára (teljes, egyszerűsített, csoportos) ugyanezt a periodikus megjelenésű kiadványok szempontjából is meg kell majd vizsgálni.

A Kézirattár állományában az utóbbi évtizedben részben vásárlások, részben adományozások következtében igen megszorodtak a sok egyedi darabból álló, de összefüggő gyűjteményt képező ún. fondok. E nagytömegű kéziratmennyiség feldolgozása a rendkívül részletes könyvtári előírások szerint, ma már megoldhatatlan feladat elé állította a feltáró munkát. Ennek következménye a Kézirattár mintegy 70 ezer darabra tehető feldolgozatlan állománya. A fon-

dok feldolgozásánál a most bevezetésre kerülő egyszerűsített, a levéltári feldolgozási módhoz közelítő módszerrel remény van arra, hogy a Kézirattár a feldolgozásnál bekövetkezett lemaradást belátható időn belül be tudja hozni, s az ily módon feltárt értékes, főleg XIX-XX. századi anyagot minél hamarabb a kutatók rendelkezésére fogja bocsátani.

SOMKUTI GABRIELIA

SZEMÉLYI HIREK ÉS VÁLTOZÁSOK

Szervezeti változás. Julius 1-től a Bibliográfiai Osztály kivált a II. Főosztály szervezetéből és a továbbiakban közvetlenül a Főigazgatóhelyettes irányítása alatt működik. Ugyanakkor dr. Haraszthy Gyula a II. Főosztály vezetője megbízást kapott a III. Főosztály vezetésére is.

Új munkatársaink: Béres István gkv./Gazd.Hivatal, Boros Lajosné/kiszegítő IV./Gazd.Hivatal, Gyenge Sándorné fényképész szakmunkás/Mikrofilmtár, Kozák György előadó/Gazd.Hivatal, Légrádi András könyvkötő szakmunkás/Könyvkötészet, Meleg Elek könyvtáros I./Közp.Katalógusok, Pál Ágnes könyvtáros II./Gyaráptási Osztály, Sebő Ferenc könyvtáros I./KMK.

Eltávoztak könyvtárunkból: dr. Dezsényi Béla főosztályvezető/nyugdíjazás, Kovács D.Károly kiszegítő II./munkaviszonya megszűnt, Lantos Róbertné fényképész szakmunkás/áth.Orsz.Traumatológiai Intézet, Mihály Dezső gkv./kilépett, Szabó Ferenc könyvtári raktáros/munkaviszonya megszűnt, Szabó Ödönné kiszegítő II./áth. Budapesti Távbeszélő Igazgatóság, Tagi József könyvtáros I./áth. Petőfi Irodalmi Múzeum.

Átsorolások: Bikichné Falta Rosemarie osztályvezetőhelyettes, Jeszenszky Géza tud.munkatárs, Kelemen N.Miklós műszaki Ugyintéző I., Sefcsik Gyuláné könyvtári raktárvezető.

Könyvtéren belüli munkahely változások: Maróth Miklósné könyvtáros I./Kézirattár, Pintér Márta főkönyvtáros/KMK.

(Lezárva: 71.06.30.)

NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

Dr. Sebestyén Géza, könyvtárunk helyettes főigazgatója, a FID központi osztályozó bizottságának tagja, május 10-13. között a FID/CCC hágai kongresszusán vett részt.

Külföldi vendégeink

Az év második negyedében 78 külföldi kutató és 16 külföldi látogató ke-reste fel könyvtárunkat.

J.Morozova, a moszkvai Lenin Könyvtár munkatársa a szovjet-magyar kulturális csereegyezmény keretében, könyvtárunk vendégeként május 23-31. kö-

zött Magyarországon tartózkodott. Ittléte alatt a tájékoztató-bibliográfiai szolgálat koordinációjának kérdéseivel foglalkozott. Felkereste az Olvasó- és Tájékoztató Szolgálatot, a Bibliográfiai Osztályt, a Nemzetközi Csereszolgálatot. Látogatást tett az MTA Könyvtárában, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban, az Egyetemi Könyvtárban és a Gorkij Könyvtárban. A kulturális program keretében megtekintette Szentendrét, kirándulást tett a Dunakanyarban.

A. Nedelkova, a szófiai Nemzeti Könyvtár munkatársa június végén 10 napos magyarországi tanulmányutja alatt többször kereste fel könyvtárunkat és tájékozódott az itt folyó, elsősorban bibliográfiai munkákról.

Június 23-án E. Barminova, a szovjet Művelődésügyi Minisztérium Könyvtári Osztályának vezetője látogatta meg könyvtárunkat. Dr. Jóbóru Magda főigazgató fogadta, majd E. Barminova megtekintette a könyvtárat.

Maria Sedlacková, a prágai Statní Knihovna Módszertani Központjának igazgatója, és Vera Jirkovská, a Statní Knihovna Módszertani Központjának helyettes igazgatója, a KMK vendégei június 23-án tettek látogatást a Széchenyi Könyvtárban.

Júniusban a Móra Ferenc Könyvkiadó vendégeként 5 napig Magyarországon tartózkodott Walter Scherf, az UNESCO által fenntartott müncheni Nemzetközi Ifjúsági Könyvtár igazgatója. A mai gyermek- és ifjúsági irodalomról az Írószövetségben nagyszerű előadást tartott. Könyvtárunkban június 12-én tett látogatást.

Május folyamán még Rose Hebenstreit, a drezdai Musikbibliothek vezetője, Stanislaw Antonciuk, a varsói Könyv- és Olvasástudományi Intézet vezetője, valamint G. G. Csernova, a moszkvai Idegennyelvű Könyvtár munkatársa, júniusban Keckeméti Istvánné, a Helsingin Kasvatusopillisen Kirjasto könyvtárosa keresték fel könyvtárunkat.

FEJEZETEK
KÖNYVTÁRUNK 1970. ÉVI MUNKÁJÁBÓL
II.

Állományvédelem, reprográfia

Könyvtárunk állományvédelmi programjának megvalósítását nagymértékben elősegítette az a szervezeti változás, amely ettől az évtől kezdve egy főosztály keretében fogja össze az állomány védelmével kapcsolatos feladatokat. Az 1970. év elsősorban az új szervezeti forma kialakításának és megszilárdításának, a megfelelő vezetés biztosításának éve volt, amit sikerrel teljesítettünk is.

Munkánk középpontjában a magyar hírlapok állományvédelme állt, oélunk ennek az anyagnak mind anyagában, mind tartalmában való megmentése volt. Az elsőnek érdekében a hírlapok javítását, kötetését szorgalmaztuk. Ebben az évben 3800 kötet hírlap 72 864 lapját javították meg – konzervatív módszerekkel, mivel a lamináló gépet hely hiányában nem tudjuk üzemeltetni. Bekötésre 2950 hírlapkötet került. A hírlapok tartalmi megmentését szolgáló mikrofilmezés keretében mintegy 50 hírlapsorozat fényképezése történt meg

1 157 321 mikrofilmkocka, ill. 1 580 865 lap terjedelemben. (A hírlapok egy részénél a képfelvezéssel történő felvétel eredménye a nagyobb terjedelem.) E nagy teljesítmény - az 1969. évinek háromszorosa - elérését új gépek üzembe helyezése tette lehetővé. Az olvasófilmek előállítására is megszokszorozódott: 1 066 544 kocka az előző évi 314 217-el szemben. A tartalmi teljességre törekedve a nálunk hiányzó számok pótlására más könyvtárak anyagából ki egészítettük hírlapjainkat.

Kötészeti előirányzatunkat a külső vállalatoknál végzett munkával most már második éve sikerült jelentősen túlteljesíteni. Míg saját kötészetünk teljesítése 9128 kötet volt, vállalati uton 11 654 darabot kötettünk a már előzőleg említett hírlap-kötetekkel együtt.)

Restauráló Laboratóriumunk, mely ettől az évtől kezdve a hírlap-restauráló részleget is magában foglalja, egyre igényesebb feladatok elvégzését is sikerrel oldja meg. Többek között egy 16. századból származó, s már menthetetlennek látszó, részben szétporladt, unikum-jellegű zenei kéziratot az Országos Levéltár munkaeszközeinek segítségével sikerült feltárni és konzerválni.

A helyi állománymegővést mind a könyvek, mind a folyóiratok és hírlapok raktáraiban tovább folytatták. A Hírlaptárban ebben az évben végre elkezdhetők a portalanítások is. A raktárainkban továbbra is fennálló zsufolttság és a külső épületekben elhelyezett állományrészek gyakori szállítása (az olvasói igények kielégítése céljából) az állomány rongálódását sajnos tovább fokozták.

Nagyobb arányú védekező akciót kellett ebben az évben folytatnunk az állati kártevők ellen: a Kézirattár anyagát megtámadó szüszobogár elleni védekezés sikeres volt.

Reprográfiai szolgáltatásaink vonalán sajnos ebben az évben sem sikerült előbbre lépni, megrendelőinket továbbra is csak mikrofilmmel elégíthettük ki. Az erre a célra megrendelt gépek előreláthatólag 1971 folyamán állíthatók majd üzembe.

Sokszorosító Üzemünk gépparkját egy lemezes rendszerű xerox-készülékkel és egy A3-as Romayor sokszorosító-géppel, valamint összerázó géppel egészítettük ki.

Központi szolgáltatások

Gyűjteményeink gondozása mellett egyre jelentősebb feladatkört jelentett az országos, központi szolgáltatások szervezése. Ennek a feladatkörnek 1970-ben különös hangsúlyt adott az a körülmény, hogy a III. Országos Könyvtárügyi Konferencia kiemelten foglalkozott fejlesztésének szükségességével: októberben a kérdés külön szekcióülés tárgya volt, a decemberi plenáris ülés téziseiben pedig önálló fejezetként szerepelt. A tézisek kiemelték, hogy jelenlegi körülményeink között egyre nagyobb szerepet játszik az intézmények együttműködése, a szolgáltatások egymásra épülő, egymást kiegészítő rendszere, a törekvés a szükségtelen párhuzamosságok és átfedések kiküszöbölésére stb. Mindez nemcsak a gazdaságosság érdekében történik; végső célja az egyes

intézmények szolgáltatási képességének fokozása a kooperációban rejlő lehetőségekkel.

Az elmúlt esztendő konkrét eredményeiből és problémáiból a következőket kell összefoglalóan kiemelni.

As állománygyarapítás vonatkozásában a hazai könyvtáraknak a Kötelespéldány Szolgálat, a Könyvelosztó és a Nemzetközi Csere utján nyújtottunk segítséget.

A Kötelespéldány Szolgálat 19 könyvtárat lát el rendszeresen friss anyaggal, az év folyamán szétosztott mennyiség - az OSzK-t nem számítva - közel félmillió egység (492 208 db) volt, ebből a könyvek száma 98 615 kötetet tett ki.

A Könyvelosztó 142 könyvtárnak juttatott anyagot. A szétosztott anyag 48 588 db-ot tett ki. A KEO jelentős közvetítő tevékenységet is folytatott: az egyes könyvtárak duplumairól 19 840 címet körözött, 50 felajánlási jegyzéken.

A Nemzetközi Csere utján 120 hazai könyvtár jutott külföldi művekhez. 1970-ben 17 809 kötet könyvet és 2564 folyóiratot adtunk át illetékes könyvtáraknak. (A könyvek 17 százalékát kapta az OSzK mint nemzeti könyvtár és 83 százalékát egyéb könyvtárak. A folyóiratoknál 23 és 77 százalék volt az arány. Csereszolgálatunk 55 ország több mint 400 intézményével állt kapcsolatban. Közvetítő tevékenységünk kereteiben 3899 csomagot juttattunk el 220 hazai címzetthez.

A fenti adatok ellentétele 15 589 könyv és 3901 folyóirat kiküldése külföldre. (Ebből nem szocialista államba 2653 könyv és 737 folyóirat ment.)

Annak a törekvésnek a keretében, hogy bilaterális egyezmények keretében szabályozzuk a cserekapcsolatokat, az év folyamán a berlini Deutsche Staatsbibliothek-kal kötöttünk új megállapodást.

Tájékoztatási tevékenységünk alapjait a központi katalógusok szolgálták. A könyvek központi katalógusa folytatta mind a friss bejelentések beiktatását (135 000 cím), mind a rekonstrukciós munkálatokat. Kiemelkedő az új szerkesztési szabályzat befejezése. A nyújtott tájékoztatások száma 11 ezer körül volt.

Az Országos Gyarapodási Jegyzék 24 számban jelent meg. Folytattuk annak a szervezeti kérdésnek a vizsgálatát, hogy mennyiben lenne előnyös több ágazatra bontás és könyvtárközi együttműködés szervezése a szerkesztésben.

A folyóiratok vonatkozásában kurrens vonalon az új bejelentések feldolgozását (közel százezer adat) és az 1971 évi folyóiratkatalógus előkészítő munkálatait kell említeni. Nagy retrospektív vállalkozásunk, a KFKK szerkesztősége rekonstrukción esett át, hogy a további munkálatok gyorsított ütemét és a kiadvány megjelenését biztosítani lehessen. Tájékoztatások száma: 16 113.

A Könyvtárközi Kölcsönzés 20 400 igénylés lebonyolítását végezte 84,47 százalékos eredménnyel. A műszaki, agrár és orvosi hálózatok igényei 42 százalékot tett ki, ami a szolgáltatás hatókörének szélességét magában is mutatja.

Nemzetközi kapcsolataink

A kulturális munkatervek keretében történő, szocialista országokba irányuló kiutazások értékes szakmai tapasztalatokkal gyarapították informáltságunkat. A mienkhez hasonló bibliográfiai problémákkal foglalkozó romániai és jugoszláviai könyvtárakban szerzett tapasztalatok különösen értékesek. Az előtérbe került hungarica-kutatás szolgálatába állítottunk egy lengyelországi és egy jugoszláviai kiküldetést; előbbi a hungarica-össnyomtatvány kutatásban hozott értékes eredményeket, utóbbi az ujvidéki Matica Srpska kézírattára levélgyűjteménye magyar vonatkozásainak kigyűjtésével következő évi mikrofilmcserénk alapanyagát biztosította. A szovjet kiutazás kapcsán ezuttal a könyvtárak technikai berendezésére és raktáaira koncentráltuk tapasztalatszerzésünket. Az NDK-ba szóló tanulmányút során munkatársunk a német nemzeti bibliográfia gépesítéséről tájékozódott. Egy nyugati országban - Franciaországban - töltött egyhónapos tanulmányút a két háború közötti baloldali emigráció történetének kutatásában hozott eredményeket.

Ebben az évben létesítettünk először közvetlen személyesét az MM hozzájárulásával, saját költségünkre. A csehszlovákiai Matica Slovenska-val létrejött kéthetes személyesre gyarapítási szakemberek kölcsönös látogatásait tette lehetővé, igen jó eredménnyel. A kelet-berlini Staatsbibliothek-kal létesített személyesre részünkről a szakreferensi rendszer tanulmányozását mozdította elő, német részről a Staatsbibliothek és az OSzK között létrejött új kiadványosere-egyezmény részleteinek megtárgyalását szolgálta.

A hosszabb tanulmányutak ebben az évben a nyugat-európai államokba irányultak. A már említett franciaországi uton kívül két ausztriai és egy olaszországi ösztöndíjban részesültek könyvtárunk munkatársai. A bécsi tartózkodások (a Collegium Hungaricum-ban) komoly szakmai eredménnyel jártak és arra figyelmeztetnek, hogy a bécsi könyvtárak és levéltárak anyagának magyar vonatkozású feltárását rendszeressé kellene tenni. Örvedetes, hogy ez évben először sikerült olyan ország könyvtári életébe betekintést nyerni, amellyel eddig közvetlen kapcsolataink alig voltak: az egyhónapos olaszországi út mind az olasz nemzeti könyvtárak, mind az általános tájékozódás szempontjából jelentős volt.

A Deutscher Akademischer Austauschdienst által biztosított háromhónapos nyugat-németországi ösztöndíj a magyarországi középkori német kéziratok katalógusához elengedhetetlenül szükséges helyszíni összehasonlító munkálatok elvégzését tette lehetővé.

Három munkatársunk kapott meghívást Jugoszláviába. Az Ujvidékkal fennálló jó kapcsolatok eredménye volt könyvtárunk két munkatársának előadás tartására való felkérése (az ujvidéki Hungarológiai Intézet, ill. Oktatásfejlesztési Intézet); egy munkatársunk a Zágrábban külföldi szlavisták számára rendezett szemináriumon vett részt. Előadás tartására kérték fel egy munkatársunkat a Velencében tartott Nemzetközi Történész Kongresszuson.

Könyvtárunk két nemzetközi szervezetben visel tagságot. Az AIBM-mel, a Zenei Könyvtárak Nemzetközi Szövetségével kapcsolatunk igen élénk: részt veszünk a szervezet bibliográfiai vállalkozásaiban és tevékeny részt vállalunk

vezetőségének munkájában is. A szervezet ez idei lipcsei kongresszusára könyvtárunk két munkatársát küldtük ki. A FIP-ben, a Hangfelvételi Gyűjtemények Nemzetközi Szövetségében tagságunk inkább csak formális, miután maga a szövetség is valószínűleg átadja majd helyét az IASA-nak, a Hangarchívumok Nemzetközi Szövetségének.

Az IFLA-nak, a Könyvtáros Egyesületek Nemzetközi Szövetségének munkájában szintén részt vállalunk. A nemzetközi Lenin-év alkalmából Moszkvában rendezett IFLA-közgyűlésen a magyar delegációban az OSzK-t ketten képviselték. A FID/CCC magyar képviselőjét ugyanosak könyvtárunk képviselője látja el, a szervezet madridi konferenciáján részt vettünk.

A kulturális munkaterv keretében a moszkvai Lenin Könyvtártól egy, a lipcsei Deutsche Bücherei-től három, az újvidéki Matica Srpska-tól kettő, a varsói Nemzeti Könyvtártól két főt fogadtunk. Közülük az újvidékiek végeztek saját nemzeti irodalmukat feltáró könyvtári kutatómunkát, a többiek rövid látogatása könyvtári tapasztalatosere jellegű volt. Saját költségre a kelet-berlini Deutsche Staatsbibliothek két, és a Matica Slovenska egy munkatársát fogadtuk.

Meg kell még emlékeznünk a könyvtárunk és a csehszlovákiai Matica Slovenska közös kiadásában elkészült kiadványról, mely az OSzK 1800 előtti cseh és szlovák nyomtatványait foglalja össze. A szlovák és magyar szakemberek közös tudományos munkájaként létrejött katalógust a két szomszéd nép kulturális együttműködése kiemelkedő dokumentumaként értékeljük.

Évről-évre nagyobb jelentősége van a mikrofilmoserének, mely lehetővé teszi állományi hiányaink pótlását. Ez elsősorban a szomszédos államok magyar és magyarvonatkozású anyagánál jelentős. A kölcsönös érdekek találkozása - a szomszéd államok érdeklődése a csak nálunk található, rájuk vonatkozó régi irodalom iránt - előnyös kétoldalu egyezményekre és együttműködésre vezetett. Jelenleg három intézménnyel állunk közvetlen osereviszonyban: Matica Slovenska (Martin), Matica Srpska (Novi Sad), Szerb Nemzeti Könyvtár (Belgrád). Az egyezmények keretében 1970-ben 20 703 negatív mikrofilmkockát küldtünk és 29 039 mikrofilmkockát kaptunk. A jugoszláv partnerek elsősorban kéziratos dokumentumok fényképezését kérték; a szlovák féltől felvidéki magyar hírlapok mikrofilmjeit kaptuk.

Fontos szerepet tölthettek be nemzetközi kapcsolatainkban a külföldi kiállítások. A Krakóban megrendezett, majd Budapesten is bemutatott "Lengyel-magyar kapcsolatok 1000 éve" c. kiállítás anyagához könyvtárunk 128 db könyvet és kéziratot kölcsönzött. A bécsi Österreichische Gesellschaft für Musik kezdeményezésére Zeneműtárunk 1970 decemberében kiállítást rendezett az osztrák Nemzeti Könyvtár zenei gyűjteményének helyiségeiben. A kiállításon XVIII. századi osztrák, ill. bécsi zeneszerzők kéziratait mutattuk be. E korszak kisebb mestereinek kéziratai legnagyobb számban nálunk találhatóak, életművük jelentős része még nem is jelent meg nyomtatásban. A nemzetközi zenei világ éppen a magyar zenetudományi kutatások alapján figyelt fel rájuk. E tények kölcsönöztek különös jelentőséget kiállításunknak, mely bemutató előadásokkal, zenei illusztrációkkal, hangverseny-sorozattal egybekötve a bécsi

zenei élet kiemelkedő eseményének számított. A kiállítás rendezője és egyik előadója Zeneműtárunk vezetője volt.

Könyvtárunkat 1970-ben 279 külföldi kutató (szocialista országokból 169, egyéb európai országokból 60, nem európai országokból 50) és 107 látogató (szocialista országokból 32, egyéb európai országokból 62, nem európai országokból 13) kereste fel. Csoportos látogatások során 242 (szocialista országokból 169, egyéb európai országokból 64) külföldit fogadtunk.

MODERN KÉZIRATGYŰJTÉSÜNK DILEMMÁIRÓL

Ha mig régi kéziratok gyűjtése: megszerzése és főltalálása adódó kegyelmes alkalom, poétikusan váratlan pillanat nyeresége, a modern kézirat gyűjtése folytonos figyelem, körültekintés és - uramboosá' - még üzleti készség dolga is. A régi kézirat nyilvánvaló érték, mert ritka nyom, fölfedezése mindig szenzáció, hiszen nem könnyen bukik az föl az idő mélyvizéből. A modern kézirat állandó áradás felszínén sodródik. Rengeteg; s nehéz megválasztani, melyik az értéke, mi a fölösleges. Mert korunk aztán igazán kitűnik az érték rejtegetésében. Sohse volt nyilvánvaló a maradandó, de most a rejtett vagy rejtőző se föltétlen minőség, s ami fönn van, látszik, kiált, az is hordozhat időtállóságot. Nagyon nehéz itélni és válogatni. A valaha volt teljeségeszmény pedig kivihetetlen.

Kézirattárunk - ez a könyvgyűjtemény mellett kezdettől volt testvér - a hagyomány szerint, s mivel az idő a legfontosabb gyűjteményképző tényező, minőség szerint is elől van a magyar kultúra kéziratok dokumentumainak vigyázásában. Mert nemcsak vigyázza azokat, van is mire ügyelni ebben a gyűjteményben. Ha pedig a régi értékek szerint vitathatatlan első, mi sem természetesebb, ha a modern kéziratok gyűjtését is ambicionálja. Nem öncélú becsvágy, nem is versenykedv hajt minket, ha igényesek akarunk lenni a modern kéziratgyűjtés dolgában is. Igényességünk a tradíció által sugalmazott; a hagyomány kötelez.

Rajtunk kívül is vannak, akik modern kéziratot gyűjtenek. De nehogy állatlan versengés legyen a vége, hiszen mégis az a legfontosabb, hogy a modern kéziratok értékek közgyűjteménybe kerüljenek. Viszont van úgy, hogy egyik gyűjtemény kedvezőbb helyzetbe kerül, mint a másik. Az egyiknek sorozatosan sikerül kivételes, feltűnően jelentős értéket megszerezni, míg a másik csak tessék-lássék ... Volt példa rá az elmúlt évek során, amikor olyan hagyatékok, mint a Szabó Lőrincé, a Kosztolányié, a Hatvany Lajosé, a Veres Péteré hozzánk is kerülhetett volna, de valahogy nem tudtunk azzal a jelenléttel birni, mint a másik intézmény. Helyzeti előny vagy presztizs dolga volna ez?

Kesergésre viszont nincs okunk. Ha az utóbbi évek modern szerzeményeit áttekintjük, tradicionális rangunk szerint cselekedtünk a modern kéziratok szerzeményezésében. Könyvtárunk 1970-es beszámolója már előadta fontos újabb szerzeményeink listáját. Ha Csinszka, Krudy Gyula, Áchim L. András, Jászai Oszkár, Gulácsy Lajos kézirateit, Sinka István hagyatékát, Németh Gyula és

Lyka Károly nyomait - e hetvenes évi szerzeményeket - tekintetbe vesszük, nincs okunk a nyugtalanságra. Pedig e névsorral még nem is szóltunk mindenről. Hisz olykor a fondképző személyiség nem is jelentős, de hagyatékában a korszellem legkiválóbbjai adnak egymásnak találkozót.

Itt vannak a mi dilemmáink. Hogyan szelektáljunk, mi fejezi ki egy-egy hagyatékkal kapcsolatban az értéket? Néha jelentéktelen név köré rakódik jelentős dokumentáció, s olykor igen fényes nevek mögött nem marad hátra semmi, mert háboru volt, pusztult az érték ... A munkamegosztás természetesen megkivánná, hogy a vonatkozó intézmények közt legyen valamelyes gyűjtőköri különbség, határ. De ez a legnehezebb. A gyűjtés körét nagyon megkötni olyan, mintha semmit se tettünk volna. A tulságos megkötöttséget senki se veheti komolyan. Más sem, de magunk sem.

A helyzet hamar kínálja az összehasonlítást. Rövid időszakon belül összevetni modern szerzeményezésünket más intézményekével tanulságos lehet, de könnyen félrevezethet. Néha a helyzeti előny vagy a presztiss mások javára dönt, van azonban, hogy mi vagyunk előnyben. Ha nem is szabad versengésbe sodródni, akaratlanul is benne vagyunk. - Még szerenose, hogy a modern kézirat, mint a osillag az égen; s ily számosság a véletlent éppugy élteti, ahogy az étvágyat lakatja. Ahol van mit aprítani a tejbe, ott minden gyerek jóllakik, de még a mostoha se marad éhen.

BATA IMRE

MAGYAR VONATKOZÁSÚ
ÚJ KÜLFÖLDI SZERZEMÉNYEINKBŐL

MAGYAR NYELVŰ SZÉPIRODALOM

BOGDÁNFI Sándor: Ember a Holdban. Humoreszkek, novellák, karcolatok. Ujvidék, 1969.
ELIOT, T[homas] S[tearns] legszebb versei. Bukarest 1970.
KÁROLY Sándor: Az 500-ik emelet. Regény. Bukarest, 1969.
KRUDY Gyula: Szinbád. Bukarest. 1969.
MELIUSZ József: Aréna. [Versek.] Bukarest 1967.
MOLCER Mátyás: Erted szólok. [Versek.] Subotica 1969.
SZABÓ Béla: Párizsi ceruzajegyzetek. Bratislava 1970.
TÓTH Miklós: A fejesek. Vigjáték. Bratislava 1970.

MAGYAR SZÉPIRODALOM IDEGEN NYELVEN

[ADY] ADI Endre: Pesme. Beograd 1964.
DERY Tibor: Gospodin G.A. u gradu X. (G.A.ur X.-ben.) Zagreb 1967.
DERY Tibor: Milánsky exkomunikátor. (A kiközösítő.) Bratislava 1970.
FEHER Klára: Ja szovszem ne polucsaju piszem. (En sose kapok levelet.) Moszkva 1970.
FÜST Milán: L'ubil som svoju ženu. (A feleségem története...) Bratislava 1970.
FÜST Milán: Zgodba moje žene. (A feleségem története...) Maribor 1966.
[IVÁNYI] IVÁNJI Iván - KIŠ, Danilo: Novija madjarska lirika. [Antologija.] Beograd 1970.
JÓKAI [Mór] Maurus: Poor plutoocrats. [Szegény gazdagok.] New York [190?] JÓKAI Mór: Zoltán Kárpáthy. Bratislava 1970.
[JÓZSEF Attila] JÓZSEF Attila: Loti sap. [Nagyon fáj.] Riga 1970.
KEMÉNY János: Vrajitoarea apelor. (Viziboszorkány.) Bukarest 1970.
KOSZTOLÁNYI Dezső: Poesie. Parma 1970.

- KO SZTOLÁNYI Dezső: Škovránok. (Pačsirta.) Bratislava 1970.
 LENGYEL József: Acta sanctorum and other tales. (Elévült tartozás.) London 1970.
 MADÁCH Imre: Inimese tragöödia. (Az ember tragédiája.) Tallin 1970.
 MIKSÁTH Kálmán: Kisobran svetog Petra. (Szent Péter esernyője.) Beograd 1965.
 MOCSÁR Gábor: Csernaja lodka. (Fekete csónak.) Moszkva 1970.
 MOLNÁR /Ferenc/ Franz. Fashions for men. [Uri divat.] - The swan. [A hattyu.] New York 1922.
 MOLNÁR Ferenc: Momosetata ot ulioa Pal. (A Pál utcai fiuk.) Szofija 1970.
 MÓRA Ferenc: Carovny kozuštek. (Kinoskereső kisködmön.) Bratislava 1969.
 MÓRIC[Z] Zsigmond: Zsuzsanna v Klagenfurte. Raszszkazu. Moszkva 1970.
 SZABÓ Magda: Srna. [Óz.] Novi Sad 1964.
 SZÁSZ Imre: Ojciec i córka, czyli pozegnanie z ludzen. (Felhőfejtés.) Warszawa 1970.

MISCELLANEA HUNGARICA

- Árviškönyv. 1970. május 13 - június 10. Tudósítások, interjúk, fényképek. Bukarest 1970.
 BRASSAI: (Photographs.) New York 1968.
 CSÓKE Sándor: A sumér őnyelvtől a magyar élőnyelvig. New York 1969. /Sumér-magyar tanulmányok 1./
 FALUDY [György] George: Erasmus of Rotterdam. London 1970.
 GRACZA Rezső - GRACZA Margaret: The Hungarians in America. Minneapolis 1969.
 HALACY, [Daniel] [Stephen]: Father of supersonic flight Theodor von Karmen. New York 1965.
 IGNOTUS [Pál] Paul: The paradox of Maupassant. New York 1968.
 KÁLDY [Gyula] Julius: A history of Hungarian music. New York 1969. Az 1902. évi londoni kiad. fotomech. utánnny.
 KAUFMANN, Jacques: Eine Studie über die Beziehungen der Habsburger zum Königreiche Ungarn in den Jahren 1278 bis 1366. Eisenstadt 1970. /Burgenländische Forschungen 59./
 LIPTAI Ervin: Vengerszkaia Szovetszkaia Reszpublika. (A Magyar Tanácsköztársaság.) Moszkva 1970.
 LUKÁCS [György] Georg: Lenin. A study on the unity of his thought. London 1970.
 LUKÁCS [György] Georg: Povijest i klasna svijest. (Geschichte und Klassenbewusstsein.) Zagreb 1970.
 LUKÁCS [György] Georg: Prolegomenos a una estetica marxista. /Prolegomena zu einer marxistischen Aesthetik./ 2.ed. Barcelona-Mexico 1969. /Lukács: Obras completas 19./
 NEMES [Dezső] Dezső: Lenin sz nami. [A lenini eszmék ereje.] Moszkva 1970. /Velikaja szila leninszkih idej./
 ÓRY Miklós: Pázmány Péter tanulmányi évei. Eisenstadt 1970.
 PINTÉR E(ndre): Wohlstandsflüchtlinge. Eine sozialpsychiatrische Studie an ungarischen Flüchtlingen in der Schweiz. Basel - New York 1969. /Bibliotheca psychiatrica et neurologica 138./
 PULSZKY [Ferenc] Francois: The tricolor on the Atlas, or Algeria and the French conquest. London - Edinburgh - New York 1854.
 RACKAJA, C(ecilija Szamojlovna): Ferenc Liszt. Moszkva 1969.
 ROBINSON, Paul A.: The Freudian left. Wilhelm Reich, Géza Rohaim, Herbert Marcuse. New York - Evanston - London 1969.
 [SZENCZI MOLNÁR Albert] SZENCIENSIS MOLNÁR Albertus: Nova grammatica Ungarica. Hague 1968. /Indiana University publications. Uralic and Altaic series 98./ Az 1610. évi hannoveri kiad. fotomech. utánnnyomása.
 SZENT-GYÖRGYI Albert: The crazy ape. New York 1970.
 SZÖVEREFFY [József] Josef: Weltliche Dichtungen des lateinischen Mittelalters. 1. Von den Anfängen bis zum Ende der Karolingerzeit. Berlin 1970. /Die lyrische Dichtung des Mittelalters./
 VARGA [Jenő] Eugene: Two systems. Socialist economy and capitalist economy. New York 1968.

TAJÉKOZÓDÁS

SZAKIRODALMI TALLÓZÁS

MAGYARORSZÁG

A III. Országos Könyvtárügyi Konferenciáról további közleményeket olvashatunk szakterületünk folyóirataiban. A Könyvtári Figyelő publikálja a konferencia téziseit (1971. 1. sz. 5-50. l.). A Tudományos és Műszaki Tájékoztatás 1971. 4. sz. Szepesváry Tamás tájékoztatását és elemzését adja közre Néhány gondolat a III. Országos Könyvtárügyi Konferencia munkájáról címen (1971. 4. sz. 251-258. l.).

Az utóbbi időben néhány igen érdekes történeti tanulmány, ill. közlemény látott napvilágot. Ezek közül elsőnek Markos Béla cikkére szeretnénk felhívni a figyelmet, mely az Országos Széchényi Könyvtár közreadásában megjelenő, a Magyarországi Könyvészet 1712-1800 közötti ciklusa pótköteteinek munkálatai során leszűrt kutatási eredményeket közli. Az 1712 és 1800 közötti magyar könyvtermelés adatai címen. (Magyar Könyvszemle 1971. 1. sz. 1-11. l.) A tanulmány sok értékes adatot közöl a korszak magyarországi kiadóinak és nyomdáiinak területi és időbeli megoszlásáról, termékeik számbeli arányairól, a koholt nyomdahelyekről és a külföldi nyomdák magyar nyelvű termékeiről.

Mind irodalomtörténeti, mind könyvtártörténeti szempontból érdekes adatokat közöl Mezősi Károly: Petőfi lefoglalt könyvtára és irományai c. tanulmánya (uo. 24-38. l.) és Illyés Katalin: Gárdonyi Géza és a Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtára c. közleménye (uo. 57-59. l.).

A Könyvtári Szemle, a romániai Művelődés és Művészetügyi Állami Bizottság folyóiratának 1970. 4. sz. két, az erdélyi művelődéstörténet szempontjából jelentős cikket közöl. Fuchs Simon: A marosvásárhelyi munkásotthon-könyvtár története (155-160. l.) az 1868-ban Marosvásárhelyi Ünképző Iparos-segéd Egylet néven létrejött önképző és önszegélyező egyesület könyvtárának a marosvásárhelyi munkásság és a város közművelődésében betöltött szerepét elemzi a könyvtár korabeli nyomtatott katalógusai alapján (A marosvásárhelyi "Ip. Ünk. és Betegsegélyező Egylet" rendszeresített könyvtárának olvashatásra készített könyvekről névjegyzéke. 1864; Marosvásárhelyi munkás-otthon egyesület könyvtárjegyzéke 1912). Dankovits Ádám: Az 1575-ös brassói katalógus (177-179. l.). A brassói iskola Julius Gross által száz éve közzétett katalógusainak tartalmi elemzését végzi el, s igyekszik képet adni ennek alapján a "16. századi erdélyiek olvasmányairól".

Ehhez a témakörhöz kapcsolódik Bezdán Sándor: Nyomozzunk tovább a régi

olvasókörök után ! (Könyvtáros 1971. 6. sz. 332-333. l.), Cikkében a mult század végén megindult olvasóköri mozgalom adatainak felkutatására hívja fel a figyelmet és ad módszertani tanácsokat. Végül, de nem utolsósorban említé-
nének a könyvtári munka egyik jelentős gyakorlati területén a címleíró munká-
nak elméleti kérdéseivel foglalkozó tanulmányt: Domanovszky Ákos: A címle-
írási szabályok ésszerűsítéséről (Az Egyetemi Könyvtár Évkönyvei 5. 1970.
7-53. l.). A szerző elemzései és megállapításai rendkívül érdekesek és igen
nagy segítséget nyújtanak e területen dolgozó könyvtárosoknak. - KOVÁCS ILONA

KÜLFÖLD

A stockholmi Királyi Könyvtárban 1970 novemberében kiállítást rendeztek az elektronikus adatfeldolgozás lehetőségeiről a tudományos könyvtárakban. A kiállítás keretében bemutatták a LIBRIS-t /Library Information System/, azaz egy olyan integrált nemzeti könyvtári rendszert, amely gyarapítási, katalogizálási, kölcsönzési és folyóiratnyilvántartási munkákat ölel fel. Felállítottak egy működő kölcsönzési állomást is, amely a látogatók rendelkezésére áll a kiállítás helyiségeiben. 1971-re tervezik a próbaüzemelését egy vagy több svéd könyvtárban, s amennyiben kedvezők lesznek az eredmények, 1972 folyamán a rendszert tovább bővítik. - Zbl. Bibl.-Wesen 85 (1971.) 313. l.

A washingtoni Library of Congress és a bukaresti Biblioteca Centrala de Stat megállapodást kötöttek, amelynek értelmében 1971. január 1-i hatállyal a "Shared Cataloging Program" keretében együttműködnek. Az egyezmény eredményeképpen a Library of Congress gyors és teljes ellátásban részesül a romániai könyvtermésből, s a bibliográfiai információkat is biztosítja a maga számára egyidejűleg. - Inf. bull. Libr. Congr. 29 (1970.) 574. l.

British Library - ezt a nevet javasolják az új angol nemzeti könyvtár-
nak, amely az alábbi intézmények összeolvadásából jönne létre: British Museum Library, National Reference Library of Science and Invention, National Central Library, National Lending Library for Science and Technology, British National Bibliography. Ily módon a világ egyik legnagyobb könyvtári intézménye jönne létre. Alapfeladatként a születendő British Library-nek azt a funkciót szánják, hogy minden Nagy-Britanniában megjelenő könyvnek és folyóiratnak legalább egy példányát megőrizze, s lehetőleg jelentős külföldi kiadványtermet gyűjtsön össze és tárjon fel az olvasóközönség számára. A könyvtárnak két nagy részlege lenne, az egyik Londonban, információs, kutatási és bibliográfiai célok szolgálatában, a másik Boston Spa-ban kölcsönzési feladatokkal. A Dainton-Report-on alapuló javaslatot törvényjavaslat formájában állították össze és terjesztik a parlament elé. Azzal számolnak, hogy a törvény két éven belül jogerőre emelkedik. - Zbl. Bibl.-Wesen 85 (1971.) 371. l.

"Világlap" -mivoltunkkal is diósekedhetünk a külföldi lapokban való tallózás alapján. A Zentralblatt für Bibliothekswesen 1971. évi 6. száma az OSZK Híradó-ra való hivatkozással ad hírt a "Hungarica. Külföldi folyóirat-szemle" előkészületeiről. - WIX GYÖRGYNÉ

A "TÁRSADALOMTUDOMÁNYI ADATBANK"
és a könyvtárak

A Népszabadság június 9-1 számában Tamás István tollából "Társadalomtudományi adatbank" címmel érdekes cikk jelent meg. A cikk tulajdonképpen reflexió a történészek és régészek nagyvársanyi konferenciáján pár héttel ezelőtt elhangzott javaslatra, mely sürgeti a humán tudományok központi gépi információs rendszerének megteremtését. Ennek az információrendszernek a célja a társadalmi tudományok minden ágában működő tudósok munkájának segítése lenne. Ilyen irányú kísérletek folynak is már a Szovjetunióban és Franciaországban, sőt újabb értesülések szerint a skandináv országokban is.

A cikk által felvetett probléma érdekes és különösen érdekes kell hogy legyen a könyvtárakban dolgozók részére, akkor is, ha a cikk szerzője a tudományos intézmények közt az egyetemek, muzeumok, levéltárak és könyvtárak (!) mellett a könyvtárakat nem is említi meg. Hisszen, ha egyszer megvalósulás stádiumába kerülne az adatbank, az első, akikhez a betáplálendő anyag összeállításában nyújtandó segítségért fordulni fognak - bizonyosan a könyvtárak és a könyvtárosok lesznek. De hát ez természetes is, hiszen a rendszeresen felhalmozott információk legjobb tároló- és nyilvántartóhelyei mind ez ideig a könyvtárak. Mert, ha például valakit egy bizonyos társadalomtudományi téma érdekel és azzal behatóbban foglalkosni óhajt, nemde először a könyvtárba jön és megnézi: mit irtak erről a témáról? Nem dolgozta-e fel már valaki? És ha még nem dolgozta fel, a határterületekkel kik és milyen mélységben foglalkoztak? Ilyen előkészítés nélkül könnyen újra fel lehet fedezni a spanyolviaszt. A könyvtárakra tehát nyilvánvalóan már kezdetben jelentős feladat hárul a gépekbe betáplálendő anyag kiválasztásában, annak összegyűjtésében, előteremtésében. Elsősorban bizonyára már bibliográfiai területen is - hiszen valószínűleg legelőször e téren történik kísérlet. Azután jön a szelektív munka: hiánytalan és megbízható adatsorokat tartalmazó művek összegyűjtése vagy ilyen adatsorok összeállítása különböző művekből és ezek betáplálása a gépekbe. Magától értetődően a munkálat főként azokon a területeken jelentős, ahol az anyag kevésbé elérhető: azoknál a dokumentumoknál, amelyeket a tudományos világ közönsége is jobbra csak hivatkozásokból ismer. Így elsősorban a kéziratok, zene-, színház-, térképtörténeti stb. nagy fátársággal összeállított, s a belső munka segédleteként készült katalógusok adatai alapján kerülnek vagy kerülhetnek elő olyan adatsorok, melyeknek gépbe táplálása érdemesnek látszik.

Azok a területek, melyeken az alkalmazás a legcélszerűbbnek és a legalkalmazhatóbbnak tűnik, azok, melyekben legtöbb a rendszeresség. Így pl. a Kézirattár anyagából a sűrűn keresett s nagyon széles körben (történelem, nyelvészet, néprajz stb.) használható Pesty-féle helységnevtár adatai jöhetnek számításba feldolgozásra. A toponymia változásai, események kronológiája stb. talán azok a területek, ahol a gépi adattárolás praktikusnak látszik,

kivált a történész számára. Persze, minden szakterület képviselője mást-mást tart fontosnak; nyilvánvalóan a nyelvész - aki talán a legjobban hasznosíthatja az "adatbank" készletét - mást tart fontosnak és ismét mást az archeológus vagy az irodalomtörténész.

De a fontossági sorrendet eldönteni mégsem lesz haszontalan. Ha gyors megvalósulásra nincs is kilátás - hiszen ami a gépi kapacitás rendelkezésére áll, illetve a közeljövőben rendelkezésre fog állni, azt az ipar vagy a természettudományi kutatás igényli és köti le - de azért elgondolkozni, esetleges ötleteket rögzíteni nem haszontalan, és talán éppen a könyvtáros számára legkevésbé. Hiszen, ha nem is közeli a megvalósulás, a tervezés nem céltalan.

De akármennyi információt is tárolhat majd az adatbank: nem teszi feleslegessé sosem a kutató, a tájékozódni kívánó vagy már gazdag ismeretanyagú - embert. - F. Z.

SOPRONI TUDOMÁNYOS ÜLÉSSZAK

Lachner Kristóf születésének
400. évfordulója alkalmából

A közép-európai humanizmus kérdéseivel foglalkoztak május 6-8 között a patinás Sopron városában összegyűlt irodalomtörténészek, történészek és nyelvészek. Az ülészsakon számos külföldi is részt vett Jugoszláviából, Ausztriából, Csehszlovákiából, Lengyelországból és az Egyesült Államokból. Ilyen jellegű rendezvények természetesen nap mint nap akadnak országunkban, de olyan aligha, mint ez volt, ahol az előadások és hozzászólások az erős nemzetköziség ellenére is mind magyarul történtek. Különös elismerést érdemelnek tehát azok a nem magyar anyanyelvű külföldiek, akik vállalkoztak erre.

Csupán röviden a négy ülés előadásainak címe: Mátyás király alakja a közép-európai folklórban (Dávid András - Novi Sad), A magyar rendi ellenállás ideológiai alapjai a XVI-XVII. század fordulóján (Benda Kálmán - Bp.), Bethle Gábor művelődéspolitikája (Tarnóc Márton - Bp.), A szlovén protestáns irodalom az európai humanizmus áramlataiban (Stefan Barbaric - Zadar), A reformáció útja Kelet-Közép-Európában (Waclaw Urban - Kraków), Antitrinitáriusok és arisztotelianusok (Pirnát Antal - Bp.), Thursó György udvara, mint késő- reneszánsz irodalmi és tudományos központ (Sziklay László - Bp.), A lengyel próza modelljének változása a XVI-XVII. század fordulóján (Gyenis Vilmos - Bp.) Justus Lipsius és a késő- reneszánsz utazási irodalom (Kovács Sándor Iván - Szeged), A kelet-közép-európai manierizmus problémái (Angyal Endre - Pécs) és Lachner Kristóf (Kovács József László - Debrecen).

Ez az utolsó előadás arról a tudós soproni polgármesterről emlékezett meg, akinek születése 400. évfordulója szolgáltatott alkalmat az ülészsak megrendezésére. Az ő mellszobrának leleplezése a város egyik forgalmas terén, valamint a róla szóló emlékkiállítás megnyitása egészítette ki az előadásokat és az azokhoz kapcsolódó élénk vitákat.

**"NEMZETKÖZI HANGVERSENY"
a zirci könyvtárban**

A zirci műemlékkönyvtár tavasztól őszig jelentős idegenforgalmat bonyolít le. Az átlagos turistaforgalom mellett igyekszik részt vállalni a község és a megye egyedi, rangosabb rendezvényeiből, megmozdulásaiból is. Bár a Bakony, ahol Zirc is fekszik, nem vetekedhet, és nem is akar vetekedni a Balaton vonzerejével, rejteget olyan értékeket, melyekért érdemes felkeresni, feledhetetlen élményt nyújt annak, aki képes megérteni-megérezni azt, amit a táj, az ott élő emberek nyújtanak.

A kiemelkedő rendezvények közül való a tartui Vanemuine kórus látogatása. Tartu Veszprém testvérvárosa az Északi Szovjet Szocialista Köztársaságban. Kórusát 1865-ben alapították. Az SZMT "Liszt Ferenc" Kórusa vendégeként érkezett Veszprém megyébe a közel 80 tagú vegyeskar. Programjuk egyik pontja Zirc, ezen belül elsősorban a műemlékkönyvtár megtekintése volt. Látogatásuknak különös időszerűséget adott az, hogy éppen 130 éve, 1841 tavaszán járt a könyvtár névadója, Reguly Antal Tartuban.

A könyvtár a látogatás helyi szervezőjével, az ugyancsak Reguly Antal nevét viselő 1. sz. általános iskola ének-zenetanárával, a Liszt Ferenc kórus másodkarnagyával, Bossay Józseffel együttműködve, a maga sajátos eszközeivel készítette elő a távoli vendégek fogadását. Egytárlós összeállítást készített az észak-magyar kapcsolatokról, kissé módosítottuk állandó Reguly kiállításunkat is.

A látogatás még a vártnál is szebben sikerült. Bár időben rövid, de bensőséges és maradandó élményt nyújtó volt. Junius 4-e kora délutánján az utörök kórusa az épület főlépcsőházában észak nyelvű kis hangversennyel köszöntötte a vendégeket, akik azt azonnal viszonzták. Így jött létre a címben szereplő "nemzetközi hangverseny". A felújított könyvtár és a Reguly emléket idéző, a finnugor nyelvrokonságot szemléletesen bemutató kiállítás egyaránt meghatottságot, elismerést váltott ki vendégeinkből. Mi is közvetlen, kedves szeretetreméltó embereket ismertünk meg bennük.

Sok barátság szövődik könyvtárunk és látogatóink között, de sorukban ez a látogatás sokáig emlékezetes marad.

KOVÁCS JÓZSEF

KÖNYVTÁRUNK ÉLETERŐL

Szakszervezeti Bizottságunk junius 29-én tartott ülésén - szem előtt tartva a Közalkalmazottak Szakszervezete VII. Kongresszusának, valamint a Budapesti Bizottság küldöttközgyűlésének határozatait - megtárgyalta és jóváhagyta azt a memorandumot, melyet a Közalkalmazottak Szakszervezetéhez tartozó országos jellegű közgyűjteményeket képviselő szűkebb bizottság állított össze. Az alábbiakban dolgozóink tájékoztatására a Közalkalmazottak Szakszervezete Elnökségéhez eljuttatott előterjesztésből részleteket közlünk.

"A Művelődésügyi Minisztérium közvetlen felügyelete alatt álló és a Közalkalmazottak Szakszervezetéhez tartozó könyvtári, levéltári és muzeumi dolgozók nevében azzal a kéréssel fordulunk a Közalkalmazottak Szakszervezete Elnökségéhez, hogy az említett közművelődési területek bérrendezési kérdését soron kívül, ismét kezdeményezni sziveskedjenek, úgy, hogy az legkésőbb 1972. január 1-vel megoldást nyerjen.

A Közalkalmazottak Szakszervezete már a VI. Kongresszusán megállapította, hogy szakszervezeten belül legelmaradottabb bérszinten az SZTK, a Statisztikai Hivatal és a közgyűjtemények - könyvtár, levéltár, muzeum - dolgozói állnak, ahol bércorrekció jogos és szükséges. A helyzet azóta tovább romlott és egyre súlyosabb személyzeti gondokat jelent.

A VII. Kongresszus jelentése megállapítja, hogy 'még a harmadik ötéves terv keretében indokoltnak tartottuk a közművelődési intézmények (muzeumok, levéltárak, könyvtárak) beralapjának soron kívüli központi fejlesztését. E terület dolgozóinak bérnívója ugyanis - különösen egyes tudományos képesítést igénylő munkakörökben - nincs összhangban a dolgozókkal szemben támasztott minőségi követelményekkel.'

A VII. Kongresszuson Gál László SZOT-titkár bejelentette, a pedagógus bérrendezéshez hozzáértendő a közalkalmazottak területéhez tartozó közművelődési terület, ahol szintén lesz béremelés, nagyjából azonos időben, mint a pedagógusoknál. Eredményként regisztrálható, hogy a tanácsai könyvtárak, levéltárak, muzeumok és művelődési otthonok dolgozói részére, valamint a Művelődésügyi Minisztérium irányítása alá tartozó egyes közművelődési intézmények dolgozói 1971. június 1. hatállyal bérrendezésben részesültek.

A végrehajtási utasítás megjelenése után a Minisztérium közvetlen

irányítása alá tartozó közgyűjtemények dolgozói megdöbbenéssel tapasztalták, hogy kimaradtak a bérrendezésből, amelyet a kongresszuson bejelentettek és amelyet a Közalkalmazottak Szakszervezete évek óta folyó szívos kezdeményezései alapján joggal reméltek.

Kötelességünknek érezzük, hogy tájékoztassuk az Elnökséget a területen kialakult és nehezen lecsendesíthető rossz hangulatról, amely a megvalósulónak nyilvánított bérrendezés elmaradása miatt kialakult. A bérrendezés ilyen intézkedése miatt a központi közgyűjteményi intézmények dolgozói munkájuk lebecsülését és intézményük másodrendűségét érzik és azt, hogy végzett munkájuk az ország tudományos és közművelődési életében betöltött szerepük alapján méltánytalannak és tarthatatlannak érzik helyzetüket.

As említettekén tulmenően nagyon rontja az alapszervek választott testületeinek munkáját, tekintélyét és hitelét az a körülmény, hogy a szakszervezetünk vezetősége nem tudott teljes mértékben érvényt szerezni az eredeti bérrendezési terv ill. a SZOT által bejelentett bérrendezési döntésnek ..."

E hátrányos megkülönböztetés felszámolására az előterjesztés konkrét javaslatot tett, amely megfelel a pedagógusok bérrendezési szintjének. Az érintett területek szakszervezeti bizottságainak titkárai aláírásukkal erősítették meg az előterjesztést, amelyet továbbítottak a Közalkalmazottak Szakszervezete Elnökségéhez.

Reméljük, hogy ezzel megerősítjük és segítjük szakszervezetünk elnökségének életkörülményeink megjavításáért indított akcióját és hogy ez a felterjesztés új lendületet ad érdekeinkért folytatott harcában.

A június 29-i szakszervezeti bizottsági ülés másik témája a KISz-felmérés alapján az ifjúság helyzete volt. Az SzB titkár ismertette a felmérésnek a szakszervezetre vonatkozó megállapításait és javaslatokat kért arra, hogy miképpen tudná a szakszervezet segíteni a KISz munkáját. Az SzB tagjai egyetértettek abban, hogy a válaszok kis száma és a többnyire általánosságokat mondó megállapítások ellenére feltétlenül foglalkozni kell az ifjúság problémáival annál is inkább, mert ezek a kérdések nemcsak az ifjúságot, hanem a harminc éven felüli dolgozókat is foglalkoztatják.

Elhatározta a szakszervezeti bizottság, hogy felkéri a KISz vezetőséget, gyűjtse össze azokat a kérdéseket, melyekre a szakszervezettől választ vagy megoldást kíván - ezuttal konkrétan fogalmazva azokat - és egy későbbi időpontban közös szakszervezeti bizottsági-KISz vezetőségi ülésen adja elő. Szorgalmazni fogja a tanulmányi felelős útján a fiatal dolgozók számára szemináriumszerű továbbképzések szervezését, ahol megfelelő eszmei irányítás mellett beszámolhatnak a fiatal kutatók eredményeikről.

TÁRKÁNYI GYULA
1928 - 1971

Julestől buosuzom barátai és munkatársai nevében. Julestől, akinek a könyvtár vagy másfél évtizeden át egyetlen igazi otthona volt, s aki e könyvtárhoz - 1969-ben történt távozása után is - mindvégig hű maradt. Julestől buosuzom, a betű szerelmesétől és megszállotjától, aki - merem állítani - ittléte alatt a szó szoros értelmében "kiolvasta" a kezén átment több tizezer kötetet.

Mint frissen végzett okleveles könyvtáros 1951 októberében lépett az Országos Széchényi Könyvtár szolgálatába, ahol az akkoriban Goriupp Alisz által vezetett Könyvfeldolgozó Osztályon valamennyi munkaállomást megjárta. 1959-ben már címleírási revizor. 1961. március 15-én a Gyarapítási Osztály külföldi csoportjához került, itt 1968 szeptemberéig dolgozott. A könyvtártól 1969 januárjában vált meg, az addig eltelt néhány hónapban szakozott. Távozása után az Országos Pedagógiai Könyvtár munkatársa, majd a MTA Történettudományi Intézet könyvtárának vezetője lett. E néhány szűkszavú mondat jelzi Jules könyvtári pályafutásának fő állomásait.

Hadd idézzem ehelyt Jules, az embert, a munkatársat, a barátot, akit szerettünk, becsültünk, akivel sok év számtalan mindennapját együtt töltöttük munkában, örömben - olykor bánatban.

Széleskörű érdeklődése, kivételesen nagy nyelviismerete, olthatatlan tudásszomja valósággal odaláncolták a nyomtatott betű mellé. Szenvedélyesen gyűjtött minden nyomtatott terméket, ujságot, képet, plakátot, könyvet, szinte fizikai fájdalmat érzett, ha a legegyszerűbb prospektust ki kellett dobnia. Soha nem felejttem, milyen megrázkódtatást jelentett számára a pillanat, mikor meg kellett válnia ósdi, műemlék íróasztalától, melyen hosszú évek gyűjtése halmozódott össze. (A közös rendrakáskor itt találtuk meg a Magyar Tűzoltó teljes évfolyamait 5 évre visszamenőleg - a lap neki, mint tűzrendészeti felelősnek járt - valószínűleg az egyetlen komplett példányt az OSZK archívális példányán kívül. Kérdem: Miért tette el a lapokat? - megütközve válaszolt: Valakinek csak el kellett tenni őket...)

Erejét meghaladó mértékben gyűjtötte, vásárolta a könyveket, folyóiratokat, gyarapította éveken át magánkönyvtárát - hogy aztán ládába, kofferba csomagolja, mert felállítására nem volt módja. A nyomtatott betű bűvöletében élt, valamilyen általunk hozzáférhetetlen világban, melybe szerényen elmélkedően visszahúzódott, s melyhez csak igen ritka bizalmas percekben engedte közel legszűkebb baráti körét.

Képzett és elméletileg tájékozott volt szinte valamennyi ismeretág területén, de hiányzott belőle a valósággal való élő kapcsolat, valamiféle praktikus érzék. Ő, aki betéve tudta a kínai császárság dinasztiáinak uralkodási éveit és fejből ismerte a walesi irodalom valamennyi remekét, félszeg mosollyal arra kért egy nap, magyarázzuk el, miként kell a frissen vásárolt Gauguin-reprodukció rámajába a képtartó karikát becsavarozni. Ő, aki a zene

birodalmában éppolyan járatos volt, mint a fényképészet rejtelseiben, soha egy taktust le nem ütött, soha egy fényképet el nem készített. Csak szivta-szivta magába az olvasottat, a látottat, a hallottat, de nem volt alkotó el-me, s ez szellemi strukturájának örökké sajnálatos hiányossága maradt. Hány-szor biztattuk, ösztönöztük, sürgettük - írjon, cikket, tanulmányt, akár-mit, foglalja rendszerbe hallatlan tudását, vagy fordítson, tolmácsoljon - tizenhárom nyelv ismeretében mi sem lett volna természetesebb; de hiába, Jules nem akarta, nem tudta érdeklődését határozott irányban összpontosítani és nem érdekelték az anyagi javak sem.

Volt azonban egy terület, ahol tudását, felkészültségét igen jól hasz-nosította és az éppen mindennapi munkája volt. A Könyvfeldolgozó Osztályon a könyvtártudományi szakirodalomban jártas, megbízható katalogizálási szakem-berré érett, az "ablak a nagyvilágra" pedig, melyet a gyarapítási munka nyi-tott meg számára, tág teret biztosított nyelvtudása hasznosítására és itt láttuk kézzelfogható eredményét kiváló állományismeretének, nagy olvasottsá-gának is. Segítőkézségéről közismert volt, cimleirási kérdésekkel, nyelvi problémákkal évekig "hazajártak" hozzá a kollegák. A könyvtárban elterjedt a mondás "majd megkérdezzük Julest, az élő lexikont..." Nem kérdezzük meg soha többé.

Julestől bucsuzunk, de nem felejtjük. Ugy hiszem, nincs köztünk, akik ismertük, egy sem, aki ne emlékeznék vissza szeretettel kissé különö lényére, szerény, béketűrő, néha mégis kurtán-furosa modorára, enyhén gunyoros, de egyben elnéző kacajára, mellyel bennünket, tudatlanokat jutalmazott, bennün-ket, akik első látásra nem tudtunk különbséget tenni egy katalán- és egy spanyol nyelvű Lukács-mű között. Ki ne emlékeznék Julesre, aki ormóttan hosz-szu, örökké nyitott sötétkék köpenyében a katalógusokban keresgélt, vagy egy ablakmélyedésben olvasott, hogyan lehetne elfelejteni táskarádióját, melyet vállára akasztva nap mint nap az ebédlőbe hurcolt - és végezetül felejtphetet-len az az új Jules is, aki élete utolsó két évében a könyvtárba már csak ha-zajárt és aki minden alkalmat megragadott, hogy szerényen, de szemében osil-logó apai büszkeséggel gyermekei képét mutogathassa. Julestől bucsuzunk, de nem felejtjük.

SZILVÁSSY ZOLTÁNNE

KRÓNKA HELYETT

A kamarakórus hangversenyén

Marshall McLuhan tömegkommunikációs próféta közhellyé vált híres megállapítását, hogy napjaink emberisége egyetlen nagy elektronikus faluban él, helyesebb lenne így módosítani: egyetlen nagy elektronikus hangyabolyban élünk. Nemcsak alig érintkezünk már közvetlenül egymással, hanem telefonon, televízión és már szörnyűségen keresztül "kommunikálunk", de sikerrel tudjuk az életközeli falusi mozdulatokat is gépesíteni. A Fővárosi Kertészet gondoskodásából hazánk medárdos időjárásának hatására szempihentető zöld gyep sarjad a Múzeum körül, majd nekiállnak motoros fűnyírógéppel, hogy amin megpihen a szem, elfáradjon a fül, és délután ötkor zugó fejjel kívánjuk, hogy inkább libákkal legeltetnék le a természet e buja produktumát.

Ugyanígy közhely, hogy a muzsika is csupán elektronikus élmény lett számunkra, ugyanazzal a mozdulattal indítjuk el lakásunkban a zenét, mint a folyó hideg-meleg vizet, a porszívót vagy a mosógépet. Vetélkedő-szerűen értünk a zenéhez, elmaradt életünkben Mozart-századának színes-frakkos hangverseny-élménye, s talán már a szobafestők sem énekelnek munkaközben. És hogyan is értékeljük munkahelyünk nyári délelőtti zenéinek mindennapos zenei élményét, a Rádió és Televízió énekkarának órákig tartó izzadságszagú edzését, a hosszútávú magánosságának minden gyötrelmével ismétlődő trillákat?

El sem tudjuk már hinni, hogy akadnak nyugdíjasok, akik ulti helyett kamaramuzsikára jönnek össze és zsiros kártyalapok helyett gyantázott vonót illesztnek ujjuk közé. S akadnak fiatalok, akik munka után összejönnek azért, mert szeretnek énekelni.

Egyszerűen: szeretnek énekelni, mert szépnek találják a kisiparilag előállított muzsikát és megsejtettek valamit a háziszóttos varázsából.

Aztán egy hétköznap délután elhívtak bennünket, hogy megmutassák sajátkezűleg vert csipkéiket. Az ásványtani intézet előadótermében ezüst szálak tiszta tekervényei idézték fel előttünk először azt a világot, amelyben a kézírattárunkból oly jól ismert reneszánsz kódexek és misszálék gazdag illusztrációi születtek, aztán hogy ez a gazdagság hogyan folyt össze a népművészet karsztvizeivel, és teremtette meg Bartók és Kodály világát.

Minden olyan stilosus volt. A karvezető és a zongora-kísérő hatalmas csokrot kapott - mezei virágból. A harmadik oszlop kézzel-kézre vándorolt, míg végre elérkezett a címzetthez, aki szavalataival tette meghittebbé, ünnepelesebbé a műsort.

Aznap délután a múzeumi Bálint bácsi kaszával vágta a fűvet a Múzeumkertben...

Nyugdíjas találkozón

Telefonhoz kérnek. Mint a könyvtár régi dolgozója, menjek el a nyugdíjas találkozóra. Bizonyára sokat fogok ismerni közülük. Kicsit huzódozva igent mondok. Nyugdíjas találkozó, mikor az ember már lassan maga is a nyugdíj felé

közeledik. Nincs már egy évtized sem hátra. Milyen érzés lesz? Mint mikor a riadt őz hegytetőről nézi a szomszéd hegyen folyó hajtást? Egyszer te is sorra kerülés...

Aztán meghívót is kapok, "Az OSzK szakszervezete sok szeretettel meghívja Önt május 28-án, pénteken du. 1/2 6 órai kezdettel a Közalkalmazottak Szakszervezetének klubhelyiségében megrendezésre kerülő nyugdíjas találkosóra."

Pénteken délután 5 óra. Dél óta vigasztalanul esik az eső. A szakszervezet ezt sem tudta elintézni? Negyed hat felé oszendesedni kezd a zápor, majd eláll. Mégis átmegek, oseperekélő szemek között. A rendezőség már tevékenykedik és bizakodik: az eső elálltán kicsit késve de befutnak a vendégek. Valóban, még 6 óra sincs, amikor a klubhelyiség asztalai körül elhelyezkedő vendégek számára megkezdődik a "műsor". Rövidke néhány percre az egész, az énekkar néhány száma, egy szavaltat: az ifjuság kedveskedése azoknak, akiket nem is ismertek. Kedvesek, szivesek, akárosak az unokák. A dallamokon könnyen hozzák egymáshoz közel az embereket, s a vendégek érzik, hogy hosszánk tartoznak. Beszélgetés indul az asztalok körül, nekünk hajdani közös emlékek, küzdelmek és mulatságok, az ifjuságnak történelem. Az asztalokon nem hivalkodó terítés - csak annyi, amennyit a kedves vendégnek szoktunk adni, szivesen. Itt a Coca-Cola, ott a sör fogy inkább, aztán az ifjuság, akárosak a kertben játszódó unokák, énekelni kezd.

Nyolc óra felé kezd oszlani a társaság. A nyugdíjasoknak akartunk kedveskedni. De azzal az érzéssel jövök el: tulajdonképpen ők kedveskedtek nekünk.

KELECSÉNYI GÁBOR

KÖSZÖNET A VÉRADÓKNAK

A VIII. kerületi Vöröskereszt az idén május 27-én szervezte meg a téritésmentes véradást. Az előzetes tájékoztatás alkalmával elmondták, hogy a tavalyinál több véradóra lenne szükség, mivel az orvostudomány is egyre növekvő vérmennyiséget igényel. Baleseteknél, számos műtétnél, bizonyos gyógyszerek és védőoltások előállításánál ma még nélkülözhetetlen az emberi vér. Sajnos, nem ritkán előfordul, hogy a nem életveszélyes betegek - megfelelő mennyiségű vér hiánya miatt - hosszabb ideig kénytelenek várni a műtétre.

Könyvtárunk dolgozói azzal válaszoltak a Vöröskereszt segélykérésére, hogy a tavalyinál jóval nagyobb számban jelentkeztek véradásra. A véradónapon összesen 24-en jelentek meg a 2. sz. Sebészeti Klinikán. Közülük 21-en adhattak vért, együttesen 6 és fél litert. (Ez egyébként egy komolyabb szívműtét végrehajtásához szükséges vérmennyiség.) Álljon itt azoknak a névsora, akik készséggel, minden ellenszolgáltatás nélkül siettek embertársaik segítségére:

Albert Ferencné, Bata Imre, Farkas László, Galamb Györgyné, Horváth Ágnes, Indali György, Ispánki Ferenc, Jordán Katalin, Lábán Katalin, Körtés

Julia, Magyar Erzsébet, Malek Magdolna, Mayer Éva, Misley Judit, Párkai Istvánné, Rauznitz Endréné, Szántó Hedvig, Sonnevend Péter, Szücs Jenőné, Vadász Ferencné és Zsigmondi Árpádné.

A Magyar Vöröskereszt VIII. kerületi szervezete a következő köszönő sorokat küldte a véradóknak: "Kedves Véradónk! Az Ön vére a betegek gyógyulását szolgálta. Önzetlen oselekedetét ezuton is megköszönjük. Kérjük, további véradásaival is segítse az arra rászorulókat." Ehhez a köszönethez Könyvtárunk szakszervezete és valamennyi dolgozója nevében mi is csatlakozunk.

HIREK

Könyvtárunk Szakszervezeti Bizottsága ez évi munkatervének megvitatásakor felvetette azt a kérdést, hogy mi módon nyújthatnánk segítséget dolgozóink lakás-problémáinak megoldásához. Évekkel ezelőtt volt már rá példa, hogy a Guszev-utcai épületünkben - emeletráépítéssel - néhány dolgozó lakáshoz jutott. Most az az ötlet merült fel, hogy Rákospalotán, ahol az OSzK birtokában levő telek még nincs egészen kihasználva, lehetne esetleg építkezni. Így a Könyvtár új helyiségekhez juthatna, és esetleg néhány lakást is ki lehetne alakítani. Az SzB három tagu bizottságot jelölt ki a lehetőségek megvizsgálására (Farkas László, Radics Lajos, Párkai Istvánné). A bizottság azonban azt a felvilágosítást kapta a XV. kerületi Tanácstól, hogy a terület építési tilalom alatt áll, azon sem könyvtárfejlesztésre, sem lakások kialakítására nem adhatnak engedélyt.

Junius 25-én délután zajlott le baráti összejövétel keretében a könyvtárunkban dolgozó két szocialista brigád, a könyvkötészeti és a sokszorosító üzemi kollektíva 1970. évi munkájának kiértékelése. Elért eredményeik alapján az Intézetvezetőség - a Pártszervezet egyetértésével, a Szakszervezeti Bizottság javaslata alapján - mindkét együttest ismét, immár hatodikban tüntette ki a "szocialista" brigád megtisztelő címmel és munkájuk elismerésül pénzjutalomban részesítette. A megjutalmazott két brigád tagjai: Kötészet: Mencsik Pál, Brodár Ignácné, Geröly Józsefné, Németh Jánosné, Rauznitz Endréné, Rothmeisel Károly, Samkó Ferencné, Selmeczi Ferencné, Szabó Istvánné, Szendi Emma, Szondi Béláné; Sokszorosító Üzem: Demjén Andrásné, Gábris Lászlóné, Klenczner Lászlóné, Kuczmoz Lajosné, Ritzl Antalné, Szilvássy Istvánné.

A VI. ker. Vörösmarty utcai Általános Iskola igazgatósága - az SzB-hez intézett levelében - abból az alkalomból köszöntötte Tőkés Lászlóné munkatársunkat, a Szakozó Osztály vezetőjét, hogy Balázs nevű gyermekének tanulmányi munkája és magatartása osztályközössége számára példamutató volt ebben az iskolai évben.

Pályázati felhívás - Az SzB felhívja a Fotoszakkör tagjait és minden fotózni szerető munkatársat, hogy vegyenek részt az ősszel megrendezésre kerülő házi fényképkiállításon. Pályázni lehet: 1. az OSzK épületeit, berendezéseit, mindennapi életét megörökítő képekkel és 2. tetszés szerinti témákkal. A beküldött képeket zsüri bírálja el, a legjobbak könyvjutalomban részesülnek.

sülnek. A beküldési határidő: 1971. október 1. Minimális képméret 18x24 cm. A képek kasírozásáról gondoskodunk. A kiállítás helye előreláthatólag a Pollaok Mihály-téri épület "tükörterme".

SEGÉLYEZÉSEK

Munkaadói segélyben részesültek májusban: Miklóssy Jánosné, Óvári Sándor, Tóke Ferencné; júniusban: Balogh György, Boros Lajosné, Csékvári Elekné, Hajdu Lajosné, Kaszás Ottóné és Kertész Judit.

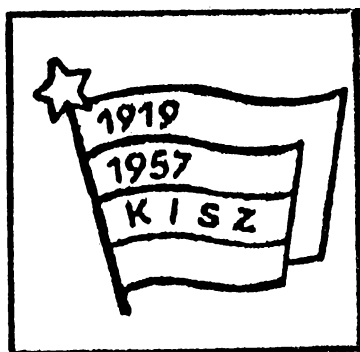
Szakszervezeti rendkívüli segélyt kaptak májusban: Gatter Istvánné, Pásztor Rezsőné, Zahoray Gyuláné; júniusban: Csajkovits Józsefné, Keresztes Antal, Nyakó István és Szénási Lászlóné.

ÜDÜLÉSEK - Balatonszéplak/máj.6- Mórai György és felesége, Balatonlelle/ jun.4- Kovács Árpádné és családja, Könyves Tóth Lilla és gyermekei, Balatonföldvár/máj.14- Balla Sándor, Somkuti Gabriella, jun.11- Bánáti Istvánné és férje, Dobai Miklósné és férje, Urosevic Daniló és leánya, jun.25- Hartmann Ilona, Miskolc-Tapolca/máj. 13- Rakovszky Istvánné, Üszöd/máj.25- H. Izsó Livia és családja, Solt/jun.4- Béri Gézánné és 3 gyermeke.

A Művelődésügyi Minisztérium balatonlelleli üdülőjébe önköltséges beutalást kaptak jun.3-6. napjain: Barsin József és felesége, Kende Ferike és édesapja, Petrovay Istvánné és gyermeke, Szilágyi Tibor, Szűcs Jenőné és családja.

Családos önköltséges üdültetés Zamárdiban: 1.turnus/Nemeshanyi Hubáné és családja, Sajtós Endre és családja.

Ez évben Zircen 4 háromágyas szoba áll a dolgozók rendelkezésére. Még van üres szoba. Mielőbbi jelentkezéseket kér Hoffer Rezsőné (339-132).

Az itt közölt összefoglaló alapján a KISZ-szervezet június 21-én a KISZ által végzett kérdőíves felmérés alapján megbeszélést rendezett intézményi, párt- és szakszervezeti vezetőink részvételével. A fiatalok helyzetének megismerésére a megbeszélés további munkálatokat javasolt. Reméljük, hogy ezeknek lapunkban is visszhangja lesz.

Intézményünkben mintegy 160 harminc évnél nem idősebb dolgozó tevékenykedik. Óróluk, munkájukról, tudásukról, életmódjukról, igényeikről, a könyvtárban elfoglalt helyükről akart kérdőívünk egyetmást kideríteni. Nem látszik szükségesnek, hogy a pályakezdők sajátos problémáival való foglalkozást itt külön indokoljuk. Kétségtelenül vannak ilyen problémák, amelyek helyes körvonalazása és végiggondolása nem csupán fokozott figyelmet ébreszthet a fiatalok iránt, nem csupán a beilleszkedéssel járó feszültségek pozitív feloldását eredményezheti, hanem jól szolgálhatja az in-

tézmény érdekeit is.

A valóság egy adott szeletének képét és lényegét egyedül kérdőíves módszerrel nem lehet megkapni, erre a mi kérdőívünk sem vállalkozhat az OSzK vonatkozásában, jelen esetben azért sem, mert összefoglalónkban 40 visszaérkezett válaszra támaszkodhatunk (ez az összdolgozói létszám 10 százalékát sem éri el). Ezért úgy gondoljuk, akkor fogjuk fel helyesen a válaszokat, ha azokat az adott, reális körülményekről alkotott szubjektív vélekedéseknek tartjuk, amelyek tendenciaszerűen, bizonyos határig, több-kevesebb pontossággal az objektív valóságot illetve annak problematikus pontjait tükrözik. Ezen vélekedéseknek a számaránynál nagyobb súlyt az adhat, hogy a válaszolók közül 13 egyetemet vagy főiskolát, 6 középfokú könyvtárosi tanfolyamot, a többi pedig középiskolát végzett (más metszetben: 16 válaszoló tudományos munkatársi, főkönyvtárosi, könyvtáros I. , 14 pedig könyvtáros II. besorolásban dolgozik, avagy: 2 MSzMP és 29 KISZ-tag válaszolt, utóbbiak közül 8 végez rendszeres KISZ-munkát).

További általános jellemzők: - 27 nő, 13 férfi - közöttük 9 házass. - Átlagos életkor kb. 24 év (26-30: 11, 23-25: 13, 19-22: 16). - Az utóbbi két évben került az OSzK-hoz 25 fő. Véglegesített: 27, szerződéssel: 13. - Fizetés 2000 Ft felett 6, 1400-2000 Ft között 20, 1400 Ft alatt 14. 1969-71 között 36 (!) alapfizetésbeni változás. Fizetéssel elégedett: 14 fő. - Ha újra választhatna: 12 lépne könyvtárosi pályára. - Szakszervezeti tag: 33 (2 nem válaszolt).

1. A kérdőívek tanúsága szerint az egyik alapvető probléma az, hogy a fiatalok nem kötődnek jelenlegi munkahelyükhöz illetve gondolatban nem kapcsolják távolabbi terveiket az osztályukhoz, az OSzK-hoz (a konkrét rákérdezésre nem válaszolt 24 illetve 19 /1/, "nem kapcsolódik" 8 ill. 9). Az itt-tartózkodás átmenetiségére utalnak az egészen más kérdésre (pl. OSzK KISZ mely feladatoknak nem tud eleget tenni és miért) adott válaszok is. Talán elég egy ellenpélda annak alátámasztására, hogy nem valamiféle "vándormadár-hajlam" a mozgató: arra a kérdésre, hogy szívesebben dolgozna-e más osztályon vagy csoportban, 30 határozott nemmel és csak 7 válaszolt igennel. Az affinitás hiányát objektívabban okokban találhatjuk meg - melyek esetenként egymást kiegészítve vagy kiegészítve illetve egymást fedve-erősítve hatnak.

(a) 11 fiatal úgy véli, hogy kevés fizetést kap, továbbiak szerint a fizetés nincs arányban a végzettségükkel, nem elég a megélhetéshez stb., összesen huszan elégedetlenek a jelenlegi összeggel. Közülük 6 felsőfokú, 5 pedig középszintű szakképzéssel rendelkezik, - 17 KISZ-tag, öten KISZ-munkát is végeznek.

(b) 8 válaszoló úgy véli, hogy az osztálya munkakörülményein, további 7 szerint a munkaszervezésen változtatni kellene, ugyanakkor 15 úgy találja, hogy véleményét nem kérik ki, illetve nem hallgatják meg (közülük 11 KISZ-tag, többen felsőfokú végzettséggel).

Az OSzK-ra mint munkahelyre vonatkozó kérdésre 11 nem válaszolt, a többiek - gyakran többsoros - válaszainak tartalmi elemekre bontásával a következő kép alakul ki:

- a munkahely értékeinek elismerését a munkavégzést illetően 7, a vezetési, munkatársi adottságokat illetően 4 kifejezés,

- a munkahely hiányosságait a munkavégzést, anyagi-tárgyi feltételeket illetően 25, a vezetési, munkatársi problémákra utalva 11 kifejezés tartalmazza.

Az OSzK-ról mint tudományos intézményről 15 nem nyilatkozott, 4 nem tud véleményt formálni, a válaszokat bontva 5 kategorikus tagadást, 3 mérsékelt elismerést, 21 konkrét elmarasztaló kifejezést (szakmai feltételek elégtelensége: 7, tárgyiaké: 6, személyieké: 8) találunk.

(c) A válaszolók 3/5-e, 24 fiatal nem lát reális lehetőséget lakáskörülményei megjavítására, közülük 14 felsőfoku vagy középfoku szakvégzettséggel rendelkezik, - 17 KISZ-tag, illetve 5 házasember. A lakósűrűségi mutató (lakószám osztva szobaszámmal) szerint öten élnek igen mostoha viszonyok között, hárman közülük a változtatás reménye nélkül.

(d) Felsőfoku nyelvvizsgával (vagy nyelvtanári oklevéllel) 5, középfokoval is mindössze 6 rendelkezik.

2. A fiatalokra vonatkozó kérdésekből az alábbi, határozottan pozitív információk és adalékok bonthatók ki.

(a) 25 (közülük 19 KISZ-tag) vesz részt szervezett oktatásban (egyetem, TIT, középfoku szak- vagy nyelvtanfolyam, gimnázium stb.) Terveik: doktorálni szeretne 4, nyelvvizsgát tenni 7, egyetemet vagy kiegészítő szakot végezni 20 (közülük 16 KISZ-tag).

(b) A kötelező könyvtári munkán túl 19 végez rendszeresen szellemi munkát (tudományos munka - 11, szépirodalom, fordítás, tanítás-korrepetálás, idegenvezetés, lektorálás). 10 tagja valamilyen tudományos társulatnak (Magyar Könyvtárosok Egyesületének csak 3).

(c) 23 jelölte kedvenc időtöltésének az olvasást, olvasói színvonaluk kifejezetten magas (41:33 az arány, ha az előbbibe a modern szépirodalom, vers és szakirodalom, utóbbiba a klasszikus szépirodalom, utleírás, sci-fi, ifjúsági stb. könyvek kerülnek az utolsó hónap olvasmányai alapján). Saját könyvgyűjteményük 12-nél 500, 13-nál 200, 8-nál 100 fölötti kötetet számlál. Rendszeresen olvas társadalomtudományi folyóiratot/ka/t 24, irodalmi-művészi/eket 25, idegen nyelvűeket 5, természettudományit 5. Az emberekről, a világ dolgairól szerzett alaposabb tájékozottságuk alátámasztják igényességüket.

(a) A vezetéstől sajátos ifjúsági érdekek akceptálását (egyéni fejlődés segítése stb.) 8, a vezetési módszerek revízióját 6 várja, a helyzet negatív megítélésén alapuló konkrét elvárásokat (élet- és munkakörülmények javítását, tudományos funkciók ellátását stb.) 21 kifejezés tartalmaz. Sommás pesszimizmust 6 válasz áraszt.

(b) A pártszervezettől fokozottabb politikai tevékenységet 4, konkrét, intézményen belüli problémák (bérek, személyzeti politika stb.) megoldását 11 várja, ifjúsági elvárásokat 5, negatív véleményt 4 fogalmaz meg.

(3) A szakszervezettől 5 az ifjúság támogatását, 4 általában határozottságot, 11 a sajátosan szakszervezeti feladatok (munkakörülmények, szabad szombat stb.) várja.

(d) A KISz-re vonatkozó néhány kérdés tanúsága szerint a tagság erős önkritikusság mellett a tagdíjfizetést, ezt a kérdőíves felmérést és az esetenkénti mozgósítást találja pozitívumnak illetve elfogadhatónak. A válaszok szerint legfőbb és legfontosabb negatívum, hogy nincs igazán szervezeti-közösségi élet illetve eddig nem alakult ki (ennek egyik oka a tagság - és vezetőség - gyakori változása, cserélődése), ezek alapján mindenképp összefogást, közösségformálást, az ifjúság érdekeinek hathatós védelmét, politikusabb magatartást igényelnek (viszonylag kevesen látják teljesen pesszimistán, változtathatatatlannak a KISz-szervezet jövőjét).

PÁR SZÓ AZ FF-RŐL

Néhány összejövétel után a Fiatalok Fóruma - ezt jelenti a nyelvrontó rövidítés - meglehetősen közismertté lett könyvtárunkban, nem csupán a "naptárilag" fiatalok körében, hanem - hála a "folyosói" beszélgetéseknek - általában a "lélekben" fiatalok előtt is. Nem kívánjuk persze azt sem elhallgatni, hogy a munkaidő-végi (du. 4 órás) kezdés miatt a "közismertség" néhány osztályon visszatetszésben, elutasító magatartásban nyilvánult meg: a fiatalok, ugymond, túl nagy "társadalmi" életet élnek. A munka elvégzése (ha éppen abban a háromnegyed órában esedékes!) természetesen mindennél előbbre való. De van úgy, hogy nem annyira égető, s akkor ne legyünk rigorózusak, éppen mert az FF, ha eredeti célkitűzését eléri - végső viszonylatában hasznos lökést adhat a mindennapoknak.

Hadd idézzük az ifjúsági kérdőív egyik válaszadóját (arra a kérdésre, hogy mint fiatal mit vár a KISz szervezettől): "Pl. ami a Fiatalok Fórumán indulni látszik, tájékozódás-eszmeesere alkalmait, közösséget, határozott, de felelősséggel megítélt érdekvédelmet; általában az ifjúság értelmes erejének értelmes összpontosítását az adott körben (OSzK), a nagyobb körbe való beilleszkedését elősegítő irányítást (természetesen az irányításon a saját és belülről érlelt nézetek tisztázása, elhelyezése értendő)".

Eddig három önálló programunk és egy "becsatlakozásunk" (az OSzK-ismerteti szeminárium záró-összefoglaló előadására) volt, az ötödik meghívottaink akadályoztatása miatt későbbre halasztódott. Átlag 15-en jelentek meg és vettek részt a rövid bevezetőket követő 1-1 1/2 órás vitázó eszmeeseréken.

Első alkalommal Fogarassy Miklós kritikus (KMK) és Marosi Gyula író (A teljesítmény című novellája alapján készült a Horizont) részvételével a fiatalokról szóló új filmek (Kitörés, Staféta, Horizont, Sáríka, drágám) értékelése, tartalmi-formai jegyeik kifejtése útján elindulva nagyon sokrétűen sikerült behatárolni a felnőtté érés, a környezetbe-közösségbe való be(vagy: be nem) illeszkedés mai formáit, problémáit és jövőbeni tendenciáit. Az egyéni érdekek hangsúlyozottabb elismerése és támogatása törvényszerűen befolyásolja, sőt megváltoztatja egy szerves közösség kiépülési lehetőségeit. A fiatalok természetük szerint játékos és megismerő közösségi lények, bár a hermetikus iskolatípus igen sok későbbi trauma okozója - a zárt világból az "életbe

"életbe" kikerülő tizen- és huszonévesek igencsak elveszetteknek érzik magukat az első időkben. Az új életforma és -tér különböző helyekről összeverbu-
válódott tagjai azért is nehezen képesek elemi (eszmei-gyakorlati) ("véd- és
dacsövetségeik" kifejlesztésére, mert egyesektől a felnőtt korosztály hir-
telen-formálisan sokat követel (a görcsös meg-kell-felelnem felemészti ener-
giákat), másokat lehangol, apátiába szorit a mechanikus munka, ismét máso-
kat beszipantanak a ma még tulontul gyakori munkahelyi klikkek, élközössé-
gek (s az okok még sorolhatók). A megoldás felé - többek között - az iskola-
rendszer gyökeres megváltoztatása, egy helyesen értelmezett makarenkoi mo-
dell illetve a tömegszervezeteknek az eddiginél tudatosabb és felelősségtel-
jesebb ember- és környezetformálása révén közelíthetünk.

Ezen a szalon vezetett tovább a párt feladatairól, a fiatalok közösségi-
kommunista alkatúvá fejlődéséről folytatott második beszélgetés. Hámori Béla
főosztályvezető és Nagy Attila pszichológus (KMK) bevezetői egymást egészí-
tették ki, előbbi az MSzMP aktuális célkitűzéseiről, utóbbi az emberré válás
biológiai-társadalmi előfeltételeiről szólt, érzékeltetve, hogy a belső szán-
dék mellett milyen kérlelhetetlenül determinálnak a környezeti adottságok a
teljes, a felelős embertípus önkibontakoztatása közben.

Adott világunk érzékeny szeizmográfjairól, a legújabb magyar költőnemze-
dekről adott hasznos utmutatást harmadik összejövételünkön Izslai Zoltán
költő (KMK). A csokornyai elhangzott költemény is azt szuggerálta, hogy a va-
lóság megértésében, gyakorta meghuzódó, "mély" rétegeinek feltárásában min-
denkinek személy szerint is differenciálnia kell, mielőtt a döntésben, a
választás-vállalásban szintetizálná pozitív álláspontját. A további FF-dél-
utánokon, reméljük, ezt a "hagyományt" sikerül folytatni. (sp)

A "HIRÖS" VÁROSBAN JÁRTUNK

Kecskemét tőlünk alig száz kilométernyire van - vasut-
tal. Csaknem a szomszédban. De mit tudunk a "szomszédról",
mit jelent a földrajzi 100 kilométer emberi léptékkel, gon-
dolkodásban, lehetőségekben, életmódban? Magunkba is néztünk,
miközben a vendégváróan szétterület várost szemléltük jár-
tunkban-keltünkben, s jópárszor egymás felé biccentettünk
kis mosollyal - "igen, így kell" -, házigazdáink szivességét,
okos beszédét élvezve.

Ismertedtünk a magyar történelem egyik sajátos variációjával - a 600
éves várost földesur igazából sohase uralta, jobbágyot, a szó klasszikus ér-
telmében, itt nem ismertek, közép- és nagygazdák meg értelmiségiek közössége
formálta a hajdan átokhomokot gyümölcsben-szőlőben duskáló aranyhomokká.
Széchenyi ötletét követve itt hozták létre az első hazai kaszinót, a század-
fordulón rangos színház épült, városi könyvtárat alapítottak s nem sokkal
később művésztelepet... A mai kecskemétiak, ha nem csalódnak, ilyen hagyomá-
nyokat folytatnak, ezért törekednek - ipartelepítéssel, kutatóintézetekkel,

automatizálási főiskolával, irodalmi folyóirattal - a korszerűsége.

Kodály Zoltán szülőháza állt ott, ahol kiszálltunk a vasuti kocsiból. Szemben, az árnyas parkban a város községi nagyjairól, művészeiről, tudósairól készült szoborsorozat vezetett a Katona József nevét viselő múzeumba. Néprajsi, helyismereti gyűjtemények idézték a múltat, a megye képzőművész pedagógusainak alkotásai a jelent. A volt Jogakadémia épületében a protestáns temetőkből összegyűjtött kopjafák gondolkodtattak el, majd az egyetlen vidéki filmstudio éppen ránk méretezett vetítőjében a mai valóság izgalmas és véresen aktuális kérdéseit (miért kell minél több bentlakásos kollégium a tanya-világ megyéjében, hogyan veszélyezteti a fiatal nemzedékeket az alkoholfogyasztás) vészték a felelősségtől áthatott rövidfilmek.

A kiváló gyűjteménnyel rendelkező megyei könyvtár ma sanyaru adottságok között működik, készülnek a tervek, hogy az 70-es évek második felében méltó és modern épületbe kerülhessen. Végigsétáltunk a Lechner-féle "magyaros" stílus egyik érett mintáját képviselő Városháza folyosóján, rövid városismereti beszélgetésre leültünk a díszes tanácsteremben (amely - a gyakori külföldi turistacsoportok és a helyi nagylelkűség találkozóhelyeként - kellemes barackpálinka illatot áraszt).

Jócskán sötétedett, amikor kibuszoztunk a Műkertbe, s platánalléján elértük a hatvan éve működő művésztelepet. "Telt" ház idején tuatnyi festő, grafikus, szobrász dolgozhat itt elmélyülést nyújtó természeti környezetben. Goór Imre (különben költő) képeit már a múzeumban is láthattuk, most a legfrissebbekkel találkozhattunk, Vinoze András, sajátos epikus-expressionista művek alkotója, sokat mesélt egy-egy kép "kihordásáról", születéséről, azután a szakállas szobrász, Medve András műtermében csináltunk gyors szendvics-vasorát... Csipős szél kergette lenge öltözékű csapatunkat az éjjeli szállásra kijelölt nevelőintézetig.

Vasárnap a mozgékonyabbak "felavatták" az ötvenméteres medencéjű fedett-uszodát. Délelőtt Heltai Nándor, a Forrás főmunkatársa, helytörténész, újságíró ismerttetett meg a fiatal folyóirat terveivel, eddigi eredményeivel. Ujra a korszerűség és az értelmesen vállalt tradíciók együttes igényére kaptunk példát.

Hangulatos kisvendéglőben ebédeltünk, s az izes zöldszilváni meg a kiderült égbolt további sétára ösztönzött. Katona távolba tekintő szobránál, ápoltságban, zöldárnyékos, girbe-gurba utcácskákat járva a velünk levő kórus-tagok is ihletet kaptak - azóta talán legenda is szövődik a híres város csendes mellékutcaiban arról, hogy egyszer énekszóval ment el itt tuatnyi leány meg egy szál fiu...